

W E S T M I S K I

Letnik XVII.

Celovec, petek, 28. september 1962

Štev. 39 (1063)

Obljube in stvarnost

Težave, v katere je prišla tovarna celuloze Rebrca zaradi tega, ker zvezna vlada oz. pristojni finančni minister naše prevzeli jamstva za 10 milijonov šilingov investicijskega posojila, so spel enkrat — upajmo, da ne le zaradi volitev — pomaknile vprašanje gospodarske zaostanosti in akcij za gospodarsko poživitev južne Koroške ali jezikovno mešanega ozemlja Koroške v ospredje zanimanja koroške in tudi avstrijske žurnalistike. Neposredni povod za to zanimanje je dalo povabilo „Družbe za pospeševanje razvoja potrebnih pokrajin Koroške“ avstrijskemu časopisu na ekskurzijo po industrijskih podjetjih južne Koroške z namenom proučitve gospodarske problematike v tem delu Koroške in Avstrije.

Ni naš namen in tudi ne moremo pisati o poteku te novinarske ekskurzije, ker, žal, kot avstrijski časopis — čeprav po teh problemih neposredno prizadetih krajev in prebivalstva — nismo bili vabljeni k ogledom na tej ekskurziji, vendar moramo prav v interesu krajev in prebivalstva južne Koroške naknadno ugotoviti in približati nekaj resnic.

Ko so pred leti na merodajnih mestih v Celovcu in na Dunaju zagotovili prve milijone šilingov za pomoč v razvoju gospodarske zaostale južne Koroške, smo pričakovali, da bo poleg gradnje tolikoosporavane Podjunske železnice iz Pilberka v St. Pavel pritekla v naše kraje tudi potrebna pomoč za nastanek novih industrijskih objektov za trajno zaposlitev tu avtohtonih delavcev in intelgence. Upali smo, da je končno napočil čas, ko bo avstrijski pastorek južna Koroška sprejel za enakopravnega člana avstrijske družine.

Med tem je minula že vrsta let, ne da bi nastal na teh tleh kakršen koli pomembnejši nov industrijski obrat, ki bi odpravil težave več desetkilometrskih dnevni voženj k delovnemu mestu in končno postavil jez vedno močnejšemu odseljivanju avtohtonega prebivalstva v gospodarsko razvitejše predele, zlasti v Švico in na Predarlško. Toda, kar je bilo od tega časa v smeri gospodarske sanacije jezikovno mešanega ozemlja napravljenega, je dalo prebivalstvu le prehodno zaposlitev. Zboljšave na cestah in gradnja elektrarne v Kazazah ter Podjunske železnice niso zmanjšale števila dobršen del leta brezposelnega prebivalstva, ki že vedno pride na blizu 20.000. Na tem nevdržnem stanju tudi elektrarni v Rožku in na Bistrici v Rožu ne bosta dosti spremeni!

Kar je na južnem Koroškem potrebno, je vsestransko pospeševanje ustvarjanja stalnih delovnih mest s strani države in dežele za dodatno zaposlitev par tisoč domačih delavcev in nameščencev vključno domače avtohtone intelgence. Take pomoči južni Koroški pa doslej še nismo dobili občutili. Leta so že minula, Celovec, Beljak in severni deli dežele se industrijsko razvijajo, le po Podjuni, Rožu, Zilji in Gurah je industrijsko gledano še vse tako, kot je bilo pred leti. Prebivalstvo ima v svoji neposredni bližini vse premalo možnosti za trajno zaposlitev, vsled česar tudi kmetijstvo nima prave bodočnosti.

Sicer že nekaj časa objubljuje nastanek industrije okoli Pilberka, v St. Jakobu v Rožu, v Šmohorju in morebiti tudi še drugod. Toda kdo more tem namonom verjeti, ko pa celo obstoječa industrijska podjetja na merodajnih mestih ne naletijo na razumevanje za potrebe po pomoči v svojih prizadevanjih za modernizacijo in za razširitev obratovanja. Kdo more že verjeti v realnost pomoči južni Koroški, ko finančni minister Claus in njegova strankina kolega, minister Schleizer in namestnik deželnega glavarja Truppe, ne pokažejo razumevanja, da bi zvezna vlada prevzela jamstvo za najetje potrebnih investicijskih kreditov s strani KESTAG v Borovljah in tovarne celuloze Rebrca.

Oba podjetja sta za južnokoroške prilike zelo pomembna podjetja in oba sta pomembna devizna donalca republike Avstrije. Obe tovarni pa sta tudi izčrpali svoje možnosti za modernizacijo in povečanje obratovanja, zakar sta investirali iz svojega preko 150 milijonov šilingov. Sedaj, ko so njuna sredstva pošla in ko potrebuje KESTAG kredit 15 milijonov, Rebrca pa 10 milijonov za povečanje obsega obratovanja, pa država, ki je zagotovila pomoč južni Koroški, ne pokaže nobene volje, da bi prevzela jamstvo za te kredite.

Kaj je pravi vzrok takemu zadržanju, ne vemo. Mogoče je tudi to, da so se spel pojavili krogi, ki bi južno Koroško držali v sedanjih zaostalih, njena obstoječa podjetja pa počasi likvidirali, s tem pa vrgli v revščino ne le družine 1.200 delavcev, temveč tudi tisoče kmečkih družin, za katere je obstoječa industrija ravno tako važna, kot pa za delavce. Tudi to je eden izmed načinov dokončne germanizacije južne Koroške, o kateri koroški in drugi nacionalisti že vedno tuhtajo.

Naj bo vzrok sedanjega zapostavljanja interesov prebivalstva južne Koroške in njegovih občin tak ali drugačen, ono je gotovo: Občine južne Koroške in njihovo prebivalstvo bodo v primeru potrebe združili vse svoje sile, da se odločno zoperstavijo vsakemu nadaljnemu gospodarskemu zapostavljanju interesov južne Koroške. Prebivalstvo in gospodarstvo južne Koroške mora biti v svojih potrebah in željah deležno ustreznega razumevanja tako s strani vlade na Dunaju kakor v Celovcu. Na južnem Koroškem ne sme biti še naprej praznina, ko vendar povsod drugod v državi cveti konjunktura in sije sonce blagostanja. Obljube delajo dolg in stvarnost pri nas je taka, da ta dolg nikakor še ni poravnal. Nikakor še niso nedeljivim državljskim dolžnostim našega prebivalstva sledile nedeljive gospodarske koristi, ki so končno tudi bistven predpogoj za mirno sožitje in zadovoljstvo prebivalstva na meji.

Predosnutek nove ustave v Jugoslaviji:

Nova ustava — listina družbenega samoupravljanja

V četrtek in petek preteklega tedna sta Zvezna ljudska skupščina FLRJ in Zvezni zbor Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije na skupnem zasedanju razpravljala o predosnutku nove Ustave Federativne socialistične republike Jugoslavije. Istočasno je bila vsebina predosnutka objavljena v jugoslovanskem časopisu.

Zasedanju je predsedoval predsednik Tito, referat o predosnutku pa je imel predsednik komisije za ustavna vprašanja Edvard Kardelj. V razpravi je govorilo 27 ljudskih poslancev in članov Zveznega odbora SZDL, nakar je bilo sklenjeno, da gre predosnutek v javno diskusijo med državljani ter med političnimi in družbenimi faktorji po občinah in po podjetjih. Javna razprava bo trajala do 10. decembra 1962, ko morajo biti vsi dodatni predlogi in mnenja k predosnutku predloženi komisiji za ustavna vprašanja. Po 10. decembru bo komisija pričela z zaključno redakcijo predosnutka, nakar ga bo ponovno predložila Zvezni ljudski skupščini.

Predosnutek Ustave Federativne socialistične republike Jugoslavije je 95 strani obsegajoča znanstvena študija, ki poleg temeljnih načel nove ustave v uvodnem delu vsebuje skupno 15 poglavij s 247 členi ter zaključno obrazložitev. Predosnutek je pripravljala 49-članska ustavna komisija Zvezne ljudske skupščine skoraj 3 leta. Na njenih sejah in na sejah njenih pododborov je sodelovalo nad 200 znanstvenikov in strokovnjakov.

Nova ustava, ki je tretja, odkar je 29. novembra 1943 nastala nova Jugoslavija, odseva velike revolucionarne spremembe, ki so nastale v zadnjem desetletju v družbeni strukturi Jugoslavije. Vendar nova ustava nikakor ne ubira načelno novih poti in ne išče novih oblik za zgradbo političnega sistema, temveč daje načelno jasnim koncepcijam bolj ustrezne in preproste praktične rešitve v zgradbi političnega sistema od

delavskih svetov preko občinskih, okrajnih in republiških skupščin do zvezne skupščine in njenih organov, kot jih je dajala sedanja ustava.

Po novi ustavi sta temeljna kamna jugoslovanske socialistične ureditve

OSVOBODITEV DELA VSEGA IZKORIŠČANJA IN NAGEL RAZVOJ SOCIALISTIČNE DRUŽBE

se pravi njen neprenehni razvoj in reprodukcija na najvišji ravni materialnih in družbenih odnosov. Predosnutek ne določa le popolno varstvo pravic in svobode delovnega človeka, temveč mu zagotavlja, da je v družbenem samoupravljanju — v delavskih svetih in skupščinah — kot obliki neposredne demokracije gibalna sila v razvoju novih družbenih odnosov in materialne baze, na kateri ti temelje.

Med zelo pomembne pravice delovnega človeka in občana uvršča predosnutek njegove osebne neodvzemljive pravice, ki izvirajo iz njegovega odnosa kot upravljalca in ki določajo značaj in okvir njegove osebne svobode. Obseg svojih pravic po novi ustavi določa občan sam v svojih organih, država ima le še regulativno vlogo. Prav zato osnutek ustave ne razčlenja podrobno vseh osebnih pravic, on je vsebolj usmerjen na določanje družbeno političnih odnosov, ki niso le porok, temveč tudi zagotovilo temeljnih pravic socialističnega človeka.

Temeljna družbeno politična skupnost bo tudi v novi ustavi občina, ki pa bo v okviru ustave sklenila svoj statut. Več občan bo združenih v okrajih, ki bodo spet določili svoj statut. Republika bo državna socialistična državna skupnost, ki bo sklenila svojo ustavo. Vsa tri družbeno politična telesa bodo imela svoje skupščine, ki jih bodo državljanji volili za dobo 4 let in sicer vsake 2 leti polovico članov skupščine.

Predosnutek pa izrecno določa, da

PONOVA IZVOLITEV NA VODILNE DRŽAVNE FUNKCIJE NI MOGOČA

in da nihče ne more združevati več družbenih funkcij hkrati.

Vrhovni organ oblasti in družbenega samoupravljanja bo Zvezna skupščina, ki jo bodo sestavljali Zvezni zbor, Gospodarski zbor, Prosvetno kulturni zbor, Socialno zdravstveni zbor in Politično upravni zbor. Vsak zbor bo imel 120 poslancev, ki jih bodo volili državljani. Poleg zvezne skupščine predosnutek določa še zbor narodov, v katerega bodo poslali poslance Zvezni zbor in republike.

Izvršni organ Zvezne skupščine bo Zvezni izvršni svet, katerega predsednika in določeno število odbornikov bo izmed članov skupščine volil Zvezni zbor.

Na čelo države predosnutek postavlja Predsednika republike. On bo predstavljal državo na zunaj, bo vrhovni poveljnik oboroženih sil in varuh nad ustavnostjo zakonov in njihovega izvajanja ter bo poverjal mandate za sestavo Zveznega izvršnega sveta. Njegova mandatna doba bo trajala enako kot mandatna doba poslancev 4 leta, volila pa ga bo Zvezna skupščina na skupni seji vseh zborov. Predosnutek pa izrecno določa, da je prvi predsednik Federativne socialistične republike Josip Broz Tito. Potrditev predosnutka v javni razpravi in v Ljudski skupščini bo istočasno njegova najširša izvolitev na zasluženo mesto prvega državljanca socialistične Jugoslavije.

Zadnja seja deželne vlade:

Eventualni proračun 46 milijonov šilingov razdeljen Tudi Slovenska prosvetna zveza je zaprosila za subvencijo

Na zadnji vladni seji je po poročilu deželnega finančnega referenta deželna vlada razdelila 46 milijonov šilingov eventualnega proračuna.

Najvišji znesek in sicer 10 milijonov šilingov je pri razdelitvi odpadel na gradnjo poslopij okrajnih glavarstev v St. Vidu in Spičtalu ter servisne postaje za deželne avtomobile. Na drugem mestu je 8,6 milijonov določenih za investicije v deželnih bolnišnicah, na tretjem mestu pa 6 milijonov za zboljšanje deželnih cest.

Nadalje je bilo med drugim še dodeljenih 4,25 milijonov šil. za kmetijstvo, od tega skoraj polovico za gradnjo tovornih potov in za ukrepe v okviru gospodarske utrditve kmetij. Znesek 3 milijonov je bil določen za pospeševanje gradnje stanovanj, po 2 milijona pa za gradnjo doma bolniških sester in doma mater v Celovcu.

Na kulturno prosvetnem področju je s tem proračunom dodatno na razpolago 2,7 milijonov šilingov. Od tega jih je 850.000 namenjenih za ureditev slikarske galerije v Celovcu, 800.000 za izkopavanje na Štalenski gori, 250.000 za popravila v celovškem gledališču in 450.000 za adaptacije na poslopiju „Burg“ v Celovcu.

Kakor zadnja leta je tudi letos Slovenska prosvetna zveza 9. avgusta zaprosila za ustrezno subvencijo deželne vlade. Ker z zgoraj navedenimi ukrepi še ni izkoriščen celotni dodatni kulturno prosvetni znesek, ima vlada priložnost, da bolj kot doslej upošteva SPZ in da ji res enkrat dodeli izdatnejši znesek, kot ga je dodeljevala doslej. To bi tudi odgovarjalo pohvali dela, ki ga SPZ in včlanjena društva vršijo v korist kulturne rasti v deželi, ki jo je pred kratkim v Bilčovsu v imenu koroške deželne vlade izrekel deželni glavar Wedenig.

Občni zbor Hrvatskega kulturnega društva

Preteklo nedeljo je imelo Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem v Sabari — Zuberbach svoj generalni občni zbor. Z ozirom na to, da je imenovano društvo predstavnik hrvatske manjšine na Gradiščanskem, je bil ta občni zbor tudi zelo pomemben dogodek za hrvatsko manjšino. Na svojem pomenu je pridobil še zaradi tega, ker je po dolgem času društveno delegacijo v četrtek preteklega tedna končno sprejel zvezni kancler dr. Gorbach, ki mu je razložila probleme in zahteve hrvatske manjšine na Gradiščanskem.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu je ob tej priložnosti poslala predsedniku HKD, dr. Demetru Linznerju telegram naslednje vsebine: »Generalnemu spravištu Hrvatskega kulturnega društva pošiljamo bratske pozdrave ter mu želimo mnogo uspeha in odločne sklepe v korist hrvatske narodne manjšine na Gradiščanskem«.

Alžirija obeta stabilnost in napredek

Kljub nekaterim poizkusom ustvarjanja nemirov so v četrtek preteklega tedna volitve ustavodajne skupščine v Alžiriji potekale mirno. Na volitvah je odnesla očitno zmago politika političnega biroja Ben Belle.

V torek se je skoraj 8 let po izbruhu alžirskega upora za svobodo sestel prvi alžirski parlament. Predsedoval mu je bivši predsednikčasne alžirske vlade Ferhat Abbas, sestavo vlade pa je dobil poverjeno Ben Bella.

Parlament bo ostal v funkciji 1 leto. Med tem mora izdati in skleniti ustavo in druge prehodne zakone za normalizacijo razmer v Alžiriji.

Brežnje v Jugoslaviji

Na povabilo predsednika FLRJ Josipa Broza Tita je v ponedeljek prispele na obisk v Jugoslavijo predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Leonid Iljič Brežnjev. Njegov obisk je vrnitev obiska predsedniku Titu, ki je bil 1956 na obisku v Sovjetski zvezi.

Predsednik Brežnjev bo ostal v Jugoslaviji do prihodnjega četrтка. Na svojem obisku bo obiskal Gorenjsko, Split, Kragujevac in številne druge dokumente socialistične rasti Jugoslavije.

Preko kmetijstva

subvencije za industrijo in trgovino

Ko je 11. septembra minister za kmetijstvo in gozdarstvo zvezni vladi predložil poročilo o položaju avstrijskega kmetijstva v letu 1961, smo zvedeli, da je kljub nadaljnjemu stopnjevanju proizvodnje in produktivnosti zlasti po družinskih kmetijah donosnost kmetovanja spet padla, da je bil donos kmetijstva v letu 1961 nižji kot je bil leta 1960. Nazadovanje donosnosti kmečkega dela je po mnenju kmetijskega ministrstva povzročilo naraščajoče podraževanje kmetijskih proizvodnih sredstev in kmetijskih investicij v sorbu olajšanja dela.

Spričo teh ugotovitev je kmetijski minister v »zelenem načrtu« za leto 1963 zahteval od vlade in parlamenta izdatnejšo pomoč kmetijstvu, kot je je deležni letos, ko le-ta poleg subvencij na cene mleka, žita, krmil in gnojil znaša še 400 milijonov šilingov subvencij za pospeševanje kmetijske proizvodnje in 630 milijonov šilingov pocenjenih agrarnih kreditov. Za prihodnje leto zahteva kmetijski minister ob obdržanju subvencij na cene mleka, žita, krmil in gnojil še 700 milijonov šilingov za pospeševanje kmetijske proizvodnje, za prilagoditev kmetij na sodobne proizvodne pogoje in za pospeševanje trgovanja s kmetijskimi pridelki. Poleg tega pa zahteva še 867 milijonov šilingov pocenjenih agrarnih kreditov za olajšanje kmetijskih investicij.

Po izjavi kmetijskega ministra torej izgleda, da dosedanj subvencije, ki jih je bilo deležni kmetijstvo, niso pripomogle kmečkim ljudem do zasluzka, kakor ga imajo ljudje v drugih poklicih, kakor to predvideva splošni zakon o kmetijstvu in njegov »zeleni načrt«. Po njegovem mnenju je temu vzrok naraščajoče podraževanje kmetijskih proizvodnih sredstev. Toda, katera so v bistvu ta proizvodna sredstva, če upoštevamo, da se krmila in gnojila zadnja leta niso podražila in da tudi na meznem področju po družinskih kmetijah, ki ja predstavljajo blizu 90% avstrijskih posestev, povišanja ne padejo v vago?

Bodimo si na jasnem. Kmetijstvo in kmečke ljudi iz leta v leto bolj tepe neprenehno podraževanje kmetijskih strojev, gradbenega materiala in storitev gradbene industrije in obrti. Kakšen obseg lahko zavzame to podraževanje, spoznamo na primeru, ko je bil za 72.000 šil. uvoženi žitni kombajn v Avstriji prodan za 133.000 šil.

Zadnje mesece sta bili s strani predstavnikov kmetijstva večkrat postavljeni zahtevi po znižanju cen kmetijskih strojev in po dovolitvi njihovega brezcarinskega uvoza. V prizadevanju za stabilizacijo cen in mezd je vlada vzela tudi ti zahtevi v pretres. V torek preteklega tedna je določila, da bodo carine na uvožene kmetijske stroje znižane za 5 do 12%, kar vendar nikakor ni v skladu s potrebami kmetijstva, kajti še vedno bodo znašale 13 do 15%. V četrtek navrh pa se je poseben pododbor vlade bavil z nadaljnimi možnostmi znižanja cen kmetijskih strojev. Med njimi je bil tudi predlog, da bi cene kmetijskih strojev znižali s pomočjo zmanjšanja škarij cen pri importu kmetijskih strojev. Zastopniki importerjev kmetijskih strojev so ta sestane bojkotirali in pustili vladi sporočiti, da »gredo njihovi posli tako slabo,« da ne morejo pristati na nobeno zmanjšanje.

Kako »slabo« gredo posli industrije in trgovine s kmetijskimi stroji, spoznamo, če le malo primerjamo število kmetijskih strojev leta 1957 z onim letošnjega štetja. V zadnjih 5 letih se je v državnem merilu število motornih kosilnic povečalo za 60, število traktorjev za 87, pralnih strojev za 125, enosobnih motornih orodij za 200, žitnih kombajnov za 300 in hladilnikov celo za 480%. Pri takem povpraševanju in pri taki draginji je govorjenje o »slabih« poslih importerjev kmetijskih strojev očitna laž.

Res je nekaj drugega. Res je, da podraževanje kmetijskih strojev in njihovih nadomestnih delov ter gradbenega materiala in storitev gradbene industrije in obrti v praksi požre kmečkim ljudem vse subvencije in kredite, ki so jih deležni v okviru zakona o kmetijstvu in pri subvencioniranju cen mleka, žita, krmil in gnojil. Dokler tu ne bo z odločnimi ukrepi nemoženo vsako nadaljno podraževanje, tako dolgo vse subvencioniranje kmetijstva v sorbu njegove sanacije in stabilizacije zasluzka kmečkim ljudi ni nič drugega, kakor — hoteno ali nehoteno, to danes ne raziskujemo — odvajanje družbenih sredstev preko kmečkim ljudi in kmetijstva v nenasitno žrelo industrije in trgovine, v nenasitno žrelo krogov ÖVP-Wirtschaftsbunda.

Innsbruški velesejem in avstrijski turistični sejem v znamenju sodelovanja

V soboto je minister za trgovino dr. Bock odprl Innsbruški velesejem. Ta velesejem dobiva zadnja leta kot avstrijski turistični sejem vse večji pomen. Ta pomen narašča skladno z naraščajočim turizmom v naši državi. Z 29 milijoni inozemskih nočitev v letu 1961 se je naša država že povzpela na tretje mesto med evropskimi turističnimi državami. Istočasno je inozemski turizem postal najboljša »možnost izvoza« viškov kmetijske proizvodnje in potrošniške industrije. Lani je državi prinesel devizno vrednost 7,2 milijard šilingov, s čemer je bilo mogoče deficit v zunanji trgovini pokriti do 77%.

Letos je število inozemskih nočitev v Avstriji že naraslo. Že samo v prvih sedmih mesecih je znašalo 18,6 milijonov, medtem ko je v istem času lanskega leta znašalo le 15,7 milijonov nočitev. Iz tega je mogoče sklepati, da se bo letošnje število inozemskih nočitev približalo 35 milijonom. Ta porast pa skriva v sebi vrsto perečih vprašanj, med katerimi je najvažnejša inozemska konkurenca na eni in ponekod v državi že oderuško podraževanje turističnih storitev na drugi strani.

Na Innsbruškem velesejmu sodeluje 1128 razstavljalcev iz 15 evropskih držav. Med njimi sodeluje tudi Jugoslavija podobno kot v Celovcu z lepo aranžirano in s prikazom svojih turističnih posebnosti okusno opremljeno vzorčno razstavo svojih eksponatov.

Pomanjkljiva varnost na cesti pred Evropskim svetom:

Lani 60.000 mrtvih v evropskem cestnem prometu

Poročilo, da je lani našlo okoli 60.000 oseb svojo smrt na evropskih cestah in da je bilo 1,5 milijona oseb poškodovanih pri prometnih nezgodah na cesti, ki ga je dal avstrijski državni poslanec Czernetz, je napolnilo posvetovalno skupščino Evropskega sveta, da se je zavzela za vrsto ukrepov, ki naj bi omilili sedanjo »agresijo na cesti«. Med temi ukrepi so taki, ki se nanašajo na vzgojo udeležencev cestnega prometa, kakor tudi taki tehničnega in pravnega značaja. Med prvimi se je skupščina zlasti zavzemala za zaostrižve pri šoferskih izpitih z uvedbo psihotehnične preiskave, za pogostejšo periodično obnovo šoferskih izpitov, za uvedbo obveznega pouka prometnih pravil po vseh osnovnih šolah in za intenzivnejšo propagando prometne vzgoje med odraslimi in za varnost na cesti sploh.

Mimo teh »ukrepov pri človeku« se je skupščina zavzemala tudi za ukrepe tehničnega značaja, zlasti za poenotenje prometnih znakov v Evropi, za pospešeno gradnjo cest s posebno progo za pešce, za redno obvezno kontrolo vozil, splošno uvedbo varnostnih pasov na sedežih in za pomnožitev cestnih policijskih patrol.

K vprašanju prometnega prava je bila skupščina mnenja, da so kazni za varnost na cesti in za omejitve prometnih nezgod najmanj učinkovito sredstvo. O koristnosti omejitve brzine ni prišlo do enotnih gledišč, pač pa je skupščina priporočila, da bi skozi naselja brzino enotno omejili na 60 km na uro. Sploh se je skupščina odločno izjavila za enoten evropski cestni in prometni zakonik, ki bi moral obvezno veljati za vse države. S tem zakonikom bi morala biti tudi po vseh državah enotno uvedena voznja na desni strani ceste.

Današnja Jugoslavija v številkah

Letni pregled jugoslovanskega zveznega zavoda za statistiko, ki je izšel začetkom septembra, kaže, da je med letom 1960 in 1961 znašal naravni prirastek na številu prebivalstva Jugoslavije več kot 1/4 milijona ali 1,3%. Jugoslavija je imela lani okroglo 18,6 milijonov prebivalcev in je s tem njeno prebivalstvo v zadnjih 40 letih naraslo za 6,5 milijona ali za okroglo tretjino. Največ Jugoslovancev je starih 20 do 34 let. Teh je skoraj 5 milijonov, medtem ko je nad 60 let starih le 1,1 milijona.

V nova stanovanja se je lani vselilo nad 100.000 družin. Med stanovanji je bilo zgrajenih 2.300 štiri- in večsobnih, 13.000 trisobnih in 50.676 dvosobnih stanovanj; enosobnih stanovanj in garsonjer pa je bilo zgrajenih okoli 30.000. Konec leta pa je bilo nedograjenih več kot 117.000 stanovanj.

Lani je z 10 milijardami kilovatnih ur Jugoslavija producirala devetkrat več kilovat-

Poleg podaraka dosedanjega gospodarskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo, ki se zadnja leta kaže v naraščajočem medsebojnem trgovanju — leta 1958 je to trgovanje obsegalo 44.232.000, leta 1961 pa že 57.980.000 dolarjev, nakazuje jugoslovanska razstava tudi možnost intenzivnejšega sodelovanja na turističnem področju. Dejstvo, da je lani odpadlo na 286.000 avstrijskih turistov v Jugoslaviji okroglo poldrug milijon nočitev in da so avstrijsko-jugoslovanski obmejni prehodi liz leta v leto bolj natrpani z inozemskimi turisti, ki menjajo med avstrijskim alpskim svetom in slikovitim Jadrnom in obratno, odpira vrsto obojestransko koristnih možnosti sodelovanja tudi na turističnem področju.

nih ur kot leta 1939. Domača industrija pa je lani med drugim postavila na trg 15.000 avtomobilov, 1000 avtobusov, 5500 tovornjakov, 38.000 motornih koles, 5000 traktorjev in 2500 tovornih vagonov, nadalje 266.000 radio- in 38.000 televizijskih sprejemnikov, 94.000 hladilnikov, 9000 pralnih strojev in 60.000 telefonskih aparatov.

Jugoslovanske železnice so prevozile 195 milijonov potnikov, avtobusi 108 milijonov, pomorska plovba 6 milijonov in Aero-transport 272.000.

Na jugoslovanskih fakultetah, akademijah in visokih šolah je lani diplomiralo 17.363 študentov, maturiralo pa je 167.000 učencev. Po vsej državi je delovalo 444 ljudskih in 241 delavskih univerz s 3,5 milijona obiskovalcev. Istočasno je bilo v ljudskih knjižnicah prebranih 8 milijonov knjig. Lani je izhajalo nad 1000 časopisov z 7,2 milijardami naklade ter 900 revij s 33 milijoni naklade.

Vse, tudi prodaja živine zaradi volitev!

Zelo čudno pričinja volilna propaganda ÖVP. Za vse in za vsakogar ima spet odprto svoje »radodarno« srce čeprav jih prej leta ni poznala. Njen minister dr. Bock je v Innsbrucku ob otvoritvi tamošnjega velesejma v imenu bodoče vlade — v kateri pa ga tudi ÖVP zaradi škandaloznih odkritij pri gradnji avstrijskih avto-cest noče več imeti — zagotavljal gostinskih podjetjem in turistični industriji dalekosežne kredite in subvencije.

Istočasno, ko imajo njeni najzvestejši pristaši na tisoče stanovanj prostih, ker navijajo najemino za povprečno družinsko stanovanje že na 1000 in več šilingov, hoče ÖVP s svojimi stanovanjskimi združenji graditi stanovanja za vse in vsakogar. Le tega noče povedati, da je tudi pri njenih združenjih mogoče priti v doglednem času do stanovanja le, če je bil

poleg poznejše visoke najemnine plačan že v naprej gradbeni prispevek več desetisoč, ja celo stotisoč šilingov.

Najbolj za nohte gre pri volitvah ÖVP med kmečkim prebivalstvom. Doslej še ni izpolnila nobeno bauernbundovo zahtevo, ki bi pri volitvah vsaj malo potegnila. Da bi ji zaradi tega le preveč kmetov ne obrnilo hrbet, se je oprijela »slame utapljaljočega« in poslala svoje tri vodilne agrarce Wallnerja, Griessnerja in Scheibenreifa, torej najvišjo prominenco Bauernbunda v Zahodno Nemčijo ponujati in prodajati klavno živino, ki je zadnje tedne na domačem trgu preveč.

Pa kaj se bomo čudili. Saj Bauernbund še ni nikoli igral kaj drugega, kot pa mešetarja za koristi velikih.

POŠIROKEM SVETU

DAMASK. — Sirska vlada bo nadaljevala s politiko nepovzovanja z bloki in se bo trudila zagotoviti neodvisnost in suverenost države, je izjavil zunanji minister Asad Mahasen. Minister je govoril tudi o vprašanih odnosov med arabskimi državami. Zavzel se je za široko arabsko solidarnost.

MOZAMBIQUE. — Portugalska je zgradila ob meji Mozambiqua 15 vojaških letališč. Gradili so jih zaradi pred letom dni in preko teh oporišč preplivali okrog 50.000 vojakov na ozemlje Mozambiqua. Ob mejah dan in noč patrolirajo portugalski vojniki, ker se Salazarjeva vlada boji infiltracije osvobodilnih sil iz sosednjih afriških držav, posebno iz Tanganjike, kjer je veliko beguncev iz Mozambiqua.

MOSKVA. — Sovjetska vlada je poslala v Washington »oster protest«, ker so portorikanske oblasti zaplenile tovar sladkorja, ki ga je neka britanska ladja vozila s Kube v Sovjetsko zvezo. V noti je rečeno, da je bil sladkor last sovjetske organizacije za trgovanje z inozemstvom in da so ZDA v celoti odgovorne za to nezakonito akcijo, ker imajo ZDA sodna oblasti v Portoriku.

WASHINGTON. — Bivši ameriški veleposlanik v Moskvi Llewelin Thompson bo postal poseben svetnik za Sovjetska vprašanja v State Departmentu. Predstavnik Bele hiše je izjavil, da Thompson opravlja dolžnosti, ki jih je imel doslej Charles Bohlen, ki so ga pred nedavnim imenovali za veleposlanika v Franciji. Thompson bo na voljo Rusku in Kennedyju kot »posebni veleposlanik za specialne naloge«.

DŽAKARTA. — Skupina desetih indonezijskih študentov je odpotovala v Jugoslavijo. Študentje bodo šli do šest let študirali na jugoslovanskih visokih šolah medicino, arhitekturo, agronomijo in druge vede. Imeli bodo jugoslovanske štipendije. To je že četrta skupina indonezijskih študentov, ki prihaja v Jugoslavijo na osnovi indonezijsko-jugoslovanskega sporazuma o kulturnem sodelovanju.

MADRID. — Kakor poročajo razne agencije, je Francova vlada objavila, da so aretirali več ljudi, obtoženih, da so izvedli »cela vrsta atentatov« v zadnjih treh mesecih z namenom, »spodkopati moralno in zaustaviti razvoj gospodarstva«. Med aretiranimi so tudi nekateri tuji državljani. Sporočilo Francovega notranjega ministrstva trdi, da so atentate inspirirali iz tujine in da so atentatorji dobili razstrelivo in druga sredstva v Toulouseu.

PEKING. — Predsednik KP Kitajske Mao Ce Tung je sprejel podpredsednika laoske vlade in čefa stranke Neo Lao Haksat princa Sufanuvonga. Sprejel ga je tudi predsednik kitajske vlade Cu En Lai.

WASHINGTON. — Ameriški zunanji minister Dean Rusk je pred Kongresom navedel štiri točke, ki označujejo skupne interese ZDA in SZ in po njegovem mnenju vzbujajo upanje, da bi zavrla tekmovalnost v atomskem oroževanju. Prvi dve točki navajata: spoznanje sovjetskih voditeljev, da bi zmaga v splošni atomski vojni pomenila konec civilizacije obeh strani ter korist, ki bi jo imeli obe državi, če bi se zmanjšalo gospodarsko breme, ki jima ga nalaga oboroževalno tekmovalnost. Rusk nadalje sodi, da bi skupni interes preprečili vojno, ki bi utegnila izbruhniti po naključju ali zaradi okvare v napravah, kakor tudi preprečiti drugim državam, da bi prišle do atomskega orožja in sprožile atomsko vojno, lahko pomenil podlaga za pogajanja med obema državama.

LONDON. — V Londonu so objavili, da bo 23. oktobra ustavna konferenca o neodvisnosti britanske Gvajane, ki ima zdej notranjo samoupravo. O datumu konference sta se sporazumela britanski minister za vprašanja Commonwealtha in kolonij Duncan Sandys in predsednik gvajanske samoupravne vlade Cheddi Jagan, ki je izjavil, da je zelo srečen, da je bil dosežen sporazum o datumu konference. Dejal je tudi, da pričakuje, da bo njegova dežela kmalu po tej konferenci postala neodvisna.

LIUBLJANA. — V spomin na 100-letnico smrti slovenskega pesnika in pisatelja Ika Antona Martina Slomška je mariborski škof dr. Derževnik priredil sprejem v ikofskiškem dvorcu v Mariboru. Sprejema so se udeležili visoki cerkveni dostojanstveniki iz Maribora, Ljubljane, Zagreba in Kopra. Slovesnosti je prisostvoval tudi predsednik republiške komisije za versko vprašanja Boris Kocijančič.

DUNAJ. — V ponedeljek se je na Dunaju začelo zasedanje biroja Socialistične internacionale, ki je trajalo dva dni. Zasedanja so se udeležili avstrijski podkancler Pittermann, Georges Brutelle iz Francije, Jean Luyten iz Belgije, Erich Ollenhauer iz Nemčije in drugi.

VARNA. — V Varni je bil kongres Mednarodne federacije za astronomiko (IAF), ki se ga je udeležilo 324 znanstvenikov iz 29 držav. Najštevilnejše so bile zastopane Združene države Amerike s 86 znanstveniki, medtem ko sta imeli sovjetska in britanska delegacija po 18 članov.

RIM. — Predsednik italijanske republike Antonio Segni in premier Fanfani sta se udeležila slovesne otvoritve odseka »Autostrade del sole«, kar pomeni »sončna cesta«, med Rimom in Neapljem. Avtocesta ima dve trasi in je široka 18 metrov, dolga pa je 203 kilometre. Od dosedanje asfalirane ceste je krajša za približno 40 kilometrov. Dosedanja avtostrada je stala 260 milijonov lir za vsak kilometer. Med Genova in Sestri Levantom so zgradili 40 predorov.

HAVANA. — Kubansko obrambno ministrstvo je sporočilo, da ameriška vojska letala in ladje še nadalje kršijo kubanski zračni prostor in teritorialne vode in nadzorujejo tuje ladje, ki prihajajo v kubanska pristanišča. V zadnjih dneh je bilo pet takih incidentov. Med drugim je neka ameriška ladja skuhtala zaustaviti kubanski tanker. V dveh mesecih in pol je bilo 160 takih incidentov.

WASHINGTON. — Ameriška vlada ima v načrtu povečati redno armado in vojaške izdatke v prihodnjem letu. To je razvidno iz poročila, ki ga je imel sekretar za obrambo MacNamara pretekli teden pred odborom za oborožene sile predstavnikega doma. Ameriški obrambni minister je mnenja, da je sedanja kriza z vojaškega stališča dokaj ostra, kakor je bila katerikoli druga po korejski vojni.

Prosvetna srečanja na meji:

Bilčovs je vrnil obisk Hrušici

Na povabilo prijateljskega Delavsko prosvetnega društva Svoboda z Hrušice ob priložnosti njegove udeležbe na zlatem jubileju Slovenskega prosvetnega društva »Bilka« v Bilčovsu so preteklo soboto odborniki »Bilke« vrnilo obisk Hrušičanom. Ob tej priložnosti je prosvetno društvo v Hrušici ponovilo koncert, ki ga je imelo pred kratkim ob otvoritvi svojega prosvetnega doma.

Bilčovščane so v Hrušici zelo prisrčno sprejeli. Pred koncertom jih je pozdravil predsednik hrušičanske Svobode tov. Kavalari, za pozdrav se je pa zahvalil Janko Ogris, ki je izkoristil tudi priložnost, da se je zahvalil tudi za darila, ki jih je Svoboda s Hrušice poklonila »Bilki« ob priložnosti njene petdesetletnice. Kakor delegacija s Hrušice v Bilčovsu tako je v imenu »Bilke« Janko Ogris na Hrušici izrazil željo po utrditvi in trajnosti med obema društvoma nastalega prijateljstva, ki naj bi se odražalo zlasti v stalni izmenjavi prireditvev in gostovanj.

Za pozdravnima govoroma so Bilčovski prosvetniki nastopili kot oktet in burno pozdravljeni zapeli tri koroške narodne. Koncert so izvajali godba na pihala, mladinski orkester, mešani pevski zbor sam ter s solisti in orkestrom. Ne da bi s tem poskušali zmanjševati umetniško visoke ravni vseh nastopajočih, sta v vsem pestrem sporedu najbolj navdušila domača solista Rina Brunova in Jaka Jeraša.

Bilčovski društveniki so naslednji dan še ogledali okolico Hrušice in se pri spomeniku na Belem polju poklonili spominu talcev, ki so bili postreljeni v okolici Dovja in Mojsrane, nato pa so krenili v Bohinj gledat »Kravji bal«.

Tudi vezi med drugimi prosvetnimi delavci se utrjujejo

Lani pomladi so ob priložnosti izleta po Koroškem učitelji osnovne šole »Tone Čufar« z Jesenic obsikali tudi koroške slovenske učitelje. Ob tej priložnosti izrečenemu povabilu na protiočistično se koroški učitelji odzvali še-le zadnjo soboto in nedeljo. Jeseničani so jih pričakali v Martuljku in jim tam priredili prijetno družabno popoldne.

Drugi dan pa so si ogledali osnovni šoli »Tone Čufar in »Prežihov Voranc« na Jesenicah, nakar so krenili v Vrbo, kjer so obsikali Prešernovo rojstno hišo, nato pa še Begunje in Drago. Popoldne so krenili proti Bledu in Vintgarju ter se ob večernih urah razšli v zadovoljstvu, da so bili deležni prijetnega srečanja in da so poživali pred dobrim letom ustvarjeno prijateljstvo.

Pred 200 leti se je rodil

Miha Andreaš, koroški bukovnik

»Rož je v začetku 19. veka slovel zaradi svoje omike, zaradi pesmi in pevcev kot male slovenske Atene. Tam je bilo dosti kmečkih pesnikov, ki so znali zlagati lepe slovenske pesmi in tudi dosti pevcev, da so jih peli. Njihova tradicija še danes živi v lepih napevih in v besedilu slovenskih narodnih pesmi, ki so jih prepevali še pred vojsko kmečki pevci v svojih pevskih zborih in na vasi.« (Dr. Fr. Kotnik: Bukovniki — Koroški zbornik 1946).

Eden izmed rožanskih ljudskih pevcev tiste dobe in gotovo eden najpomembnejših na Koroškem je bil Miha Andreaš, ki se je rodil danes pred 200 leti 28. septembra 1762 v Bistrici pri St. Jakobu v Rožu. Že pred njim je vrsta Rožanov, Ziljanov in Podjunčanov pisala »rajme« in jim delala »viže«. Toda njihova imena so med prebivalstvom danes ravno tako malo znana, kot imena tistih, ki so za Andreašem in njegovim sovrstnikom Drabosnjakom, pisali pesmi

menda tudi edine, ki so ostale od Andreaševga pesnikovanja ohranjene. Vendar že iz njih razberemo, da je bil njihov avtor sicer okoren podeželski človek, vendar pa zrel, resen in preudaren mož, ki je poznal ljudi svojega časa ter njihove dobrine in napake.

Andreaša knjižni svet nikakor ne sodi med estetsko pomembne pesnike. To tudi v svoji preprostosti in zaradi pomanjkanja kontaktov s takratnim mednarodnim knjižnim svetom ni mogel biti. Nesporno je vendar, da je s svojimi »rajmi« in »vižami« po Rožu in preko njega po južnem Koroškem opravil pomembno kulturno poslanstvo. Kar je Drabosnjak za lažjo prikupnost med ljudstvom oblekel v plašč igre, je Andreaš opremil z »vižo« in s prepevanjem. Koroški pesnik in jezikoslovec tiste dobe, Urban Jarnik, gotovo ni tja v en dan pisal 1811. leta svojemu prijatelju Primcu o Andreašu in o bukovnikih naslednje: »In Kärnten gibt es auch unter den gemeinen Slowenen, besonders aber im Rosenthale meisterhafte Volksänger... Unter allen zeichnet sich ein gewisser Andreasch zu St. Jakob i. R. aus... Seine Gedichte sind überall beliebt und haben einen Schwung, den man bei dem gemeinen Menschenstande nicht anzutreffen glaubte.«

Najpomembnejše Andreašovo kulturno poslanstvo med koroškimi Slovenci pa je v tem, da jih je — živeč neposredno med njimi in z njimi — bodril in vzpodbujal k učenju, izobraževanju in k omiki ter s tem budil med njimi narodno zavest. Tako je pomagal polagati temelje trdnosti in odporosti našega ljudstva proti poznejšemu nemško nacionalističnemu pritisku.

Dve jubilejni predstavi mariborskega gledališča

Repertoar tudi na Koroškem priljubljenega Slovenskega narodnega gledališča za letošnjo gledališko sezono je zelo bogat. Na opernem repertoarju najdemo 6 komadov in sicer Gotovočevega »Era iz onega sveta«, Mozartovega »Don Juana«, Verdijevega »Rigoletta«, Mascagnijevega »Prijatelja Frica«, Čajkovskega »Eugenija Onjegina« in Viozzijevega »Alamistakea«. Poleg tega pa bo balet pripravil še »Vraga na vasi« in »Hrestača«.

Dramski repertoar ima na začetku Cankarjevo »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski«, ki je bilo v Mariboru prvič uprizorjeno leta 1920 in ki bo letos v režiji Mirana Herzoga doživelo svojo peto premiero. Drugi komad »Glemabajevi« pa je posvečen 70-letnici njegovega avtorja Miroslava Krležje, režiral pa ga bo direktor drame Hrvatskega narodnega kazališta iz Zagreba, Mirko Perkovič.

Od dram so še na sporedu: Achardova »Odkritostna lažnivka«, krstna uprizoritev Žižkovce drame »Otroki apokalipse«, Shakespearova »Romeo in Julija«, Ingoličeva »Tvegana pota« ter Nušičeva komedija »Dr«, pri kateri bo Danilo Gorinšek praznoval svoj 35-letni gledališki jubilej. Poleg teh pa ima še na sporedu mladinsko igrano Kristine Brenkove »Modra vrtnica za princesko«, Fritschovo »Andorro« in Aristofanovo »Lisistrato«, skupno torej 10 dramskih premier.

Nova pevska solista v Operi sta baritonist Konrad Oražin in tenorist France Boštjančič, stalni gost pa bo tudi Jernej Plahuta.

Francoski izbor slovenske poezije

Začetkom septembra t. l. je v Parizu izšla že nekaj časa napovedana »Anthologie de la poésie slovène«, za katero pobudo je dalo Društvo slovenskih književnikov, oz. njegova komisija za kulturne zveze s tujino.

Ta francoski izbor slovenske poezije vsebuje na 224 straneh 91 pesmi 26 slovenskih pesnikov od Prešerna do sodobnikov Minalija, Krakarja, Menarta in Koviča. Najmočnejše so zastopani Oton Župančič, Murn-Aleksandrov, Prešeren in Srečko Kasovel. Pesmi so izbrali Cene Vipotnik, Drago Šega in Jože Kastelic, prevedla pa sta jih Viktor Jesenk in Marc Alyn.

in jim delali »viže«. Od teh sta ostala poznana le Podjunčan Franc Leder-Lesičjak in Ziljan Jože Katnik.

Andreaš je bil po poklicu tkalec, ki se je svoje obrti izučil v sosednih Podgorjah. Tkalec pa je bil poklic, s katerim je prišel po »šterah« daleč naokoli z ljudmi skupaj, kjer je veliko zvedel, mnogo spoznal in tudi vedel veliko povedati. Okoli tkalca se je zvečer zbirala soseščina in čim bolj je znal govoriti, tem raje so ga imeli; če pa je znal še peti, pa je bil deležen vseh tedanjih kmečkih dobrot. Miha Andreaš je znal oboje, pripovedovati in peti. In ko se je naposled naučil še »umetnosti« branja in pisanja, je bil za tiste čase med domačim prebivalstvom mož, ki mu je bilo redko para. Mimo svojega ožjega okolja je pričel spoznavati svet in življenje tudi po knjigah, kar vse mu je pomagalo ostriti čut opazovanja in presojanja okolice in ljudi. Poleg prevajanja nemških pesmi in prevajanja takih, ki so jih zložili drugi, je pričel tudi sam zlagati pesmi.

Ko sta Slomšek in Andreašev ožji rojak prof. Ahacelj leta 1833 izdala zbirko »pesmi po Koroškem in Štajerskem znanih«, sta v njo vzela tudi vrsto Andreaševih. Te so

Jugoslovanska socialistična praksa pri reševanju problemov narodnih manjšin

Občina:	Koper	Piran	Izola	OLO	Skupaj
Republički poslanci					1
Odborniki OLO				3	3
Člani svetov OLO				6	6
Odborniki ObLO	3	3	3		9
Člani svetov ObLO	3	7	3		13
Člani krajevnih odborov	2	10			12
Člani odb. komisij	2	2	4	5	13
Uslužb. Hal. nac.	1	1	1	1	4
Člani delav. svetov	12	16	6		34
Člani zadruž. svetov	6	8	3		17
Člani sol. odborov	28	25	6		59

Odstotek uslužbencev, ki obvladajo italijanščino: Okrajni ljudski odbor (OLO) 27 %, Koper 55 %, Piran 65 %, Izola 57 %.

Vključenost pripadnikov manjšin v družbene organe, v organe oblasti, v administracijo itd. je vedno bolj posledica njihove resnične družbene dejavnosti, ne pa težnje po proporcionalnem zastopstvu.

III.

Poleg široke samouprave na vseh področjih družbenega življenja je položaj pripadnikov manjšin (skupaj z vsemi državljani) določen z obsegom

pravic človeka in državljanov, ki jim jih določena družba priznava.

Ze ustava FLRJ iz leta 1946 je vsebovala elemente socialističnih pravic, a se je v glavnem omejila le na klasične pravice. V čl. 21 je postavljeno načelo enakopravnosti državljanov ne glede na narodnost, raso in vero in označeno kot kaznivo vsako dejanje ali pravni akt, ki bi kršil enakopravnost. V tem smislu vsebuje določbe tudi kazenski zakonik, pa tudi zakon o sodiščih izrecno zagotavlja vsem državljanom enako pravico na sodno zaščito. Poleg tega ustava zagotavlja enakopravnost državljanov pri uživanju pasivne in aktivne volilne pravice. Svobodo vesti jamči 25. člen ustave.

Prav tako jamči ustava svobodo tiska, svobodo govora, svobodo združevanja, svobodo javnih zborovanj, manifestacij (čl. 27). Za položaj manjšin sta zlasti važni določbi čl. 31, ki določa, da so vsem državljanom enako dostopne vse javne službe, in čl. 38, ki utemeljuje pravico do izobrazbe. Po tej ustavni določbi morajo šole in druge izobraževalne ustanove biti dostopne vsem ljudskim slojem, kar obenem predstavlja temelj splošni šolski obvezi vseh

otrok. Šola je brezplačna in ločena od cerkve. Dopolnjeno je to ustavno načelo s splošnim zakonom o šolstvu in ustreznimi republičkimi zakoni, kjer je poudarjeno, da naj bo pouk v materinskem jeziku in da naj se mladina izobražuje na načelih znanosti in svobode duha. Prav ti zakoni vsebujejo določbe, ki so temelj manjšinskega šolstva, o katerem bo več govora kasneje.

V ustavi iz leta 1946 vsebovane klasične državljanske pravice je ustavni zakon iz leta 1953 dopolnil s socialističnimi pravicami, ob katerih šele moremo govoriti o socialistični demokraciji. Te pravice so zlasti: pravica do samouprave proizvajalcev v gospodarstvu in pravica do dela (čl. 5 ust. zakona), pravica do politične in družbene samouprave (čl. 6 in 7). Te pravice so temeljne, njih uresničitev je sredstvo, preko katerega so proizvajalna sredstva dejansko prišla v last družbe, v upravo neposrednih proizvajalcev in vodstvo družbenih zadev neposredno v roke državljanov. Pripadniki narodnostnih manjšin so, kot ostali državljani FLRJ, nosilci teh pravic in aktivno udeleženi v družbenih in samoupravnih organih, preko katerih se samoupravne pravice uresničujejo. Tako pripadniki manjšin sami ali skupaj s pripadniki jugoslovanskih narodov urejajo lastne zadeve v okviru okraja, občine, pod-

jetja, šole itd. Vendar vse te obsežne socialistične pravice državljanov in sistem socialistične demokracije ne pomenijo, da ni prizadevanj in potrebe po nadaljnji razširitvi teh pravic, po poglobitvi vloge človeka v celotnem družbenem dogajanju. Prav ta prizadevanja dobivajo svoj formalni izraz v delu za novo ustavo FLRJ in ustave ljudskih republik, v prizadevanjih za nove statute občin in okrajev.

Široko razvejani sistem samouprave in obseg človeka in državljanov v FLRJ pa kljub izrednemu pomenu sam ne zadošča vsem potrebam življenja in razvoja narodnostnih manjšin. Da pride do dejanske enakopravnosti manjšine, je pogostoma potrebno privilegirano postopanje z njo, samo formalno enak postopek ji pogosto omeji možnost razvoja. Treba je zagotoviti še vrsto »posebnih« pravic, zlasti glede kulturnega razvoja in uporabe jezika, šolstva itd. V tem smislu določa čl. 13 ustave FLRJ: »Narodne manjšine v FLRJ uživajo pravico in zaščito svojega kulturnega razvoja in svobodne uporabe svojega jezika.« Podobne določbe vsebujejo ustave ljudskih republik.

Poslovniki zvezne in republičkih ljudskih skupščin še posebej zagotavljajo, da vsak poslanec lahko govori v jeziku naroda, ki mu pripada. To je le potrditev citirane določbe ustave. Tudi v predstavnih organih

Miha Andreaš:

Vigred

Ljuba vigred se rodi in oživlja vse stvari, lepo ptičice pojo ino rožice cveto.

Priletijo lastovke, lepe drobne tičice in čvrljijo prav na glas, da je zdaj veseli čas.

Pride tudi kukovca, vsa prijazna tičica, ona se tud' veseli, ker se vse ozeleni.

Zdaj goliber v luft zleti in se tudi veseli. Stvarniku prepeva čast, kateri daje zemlji rast.

Vigred pa minila bo, leto se približalo, ravno tak mladost beži in se v starost spremeni.

Ravn' tak' hitro odleti tud' število naših dni. Naše spanje bo pokop, naša hiša mrzel grob.

Prva kulturna izmenjava letošnje sezone:

Simfonični orkester iz Vidma v Celovcu

Takorekoč na začetku letošnje koncertne sezone v Celovcu vpada včerajšnje gostovanje simfoničnega orkestra iz Vidma v veliki dvorani Doma glasbe, ki mu je dirigiral Armando La Rosa Paradi.

Na sporedu sta bila glavni del Beethovnovga »Tripel-konzerta«, v katerem so kot virtuosi na klavirju, violini in violoncelu nastopali člani »Triode Trieste«, v drugem delu pa je orkester igral Ildebrandia Pizzettija »Rondo veneziano«. Uvod v koncert je dala uvertura k Rossinijevi operi »La Cenerentola«, za zaključek pa je orkester zaigral efektivni »Capriccio espagnol« od Rimski-Korsakova.

(Se nadaljuje)

Miha Kačnik - ekonomski svetnik

Miha Kačnik je kmet pri Jagru v Mali vasi pri Škocijanu. Svoje kmetijsko gospodarstvo je vzorno uredil ter ga vodil v zglede mnogim drugim. Od zgodnje mladosti je vedel, da ni edino le delo, temveč predvsem razumsko strokovno znanje za napredek kmetijskega gospodarstva, ki je moglo kljubovati vsem stiskam, ki so zajele gospodarstvo najbolj občutno v dobi hude krize v tridesetih letih.

Odkod Kačnikovo znanje in vsestranska sposobnost ni težko uginiti, če slišimo o njegovih življenjskih poti. Mlad fant je bil že aktiven pri ustanovitvi Slovenskega prosvetnega društva v Škocijanu in vsa leta marljivo sodelavec v naši prosvetni celici. Miha je bral knjige leposlovne, s pridom pa predvsem strokovne, poslušal poučna predavanja in pri tem sam sodeloval ter si tako kot samouk osvojil zvrhano mero izobrazbe, ki jo je pametno koristil doma in kot nesebičen svetovalec tudi drugim v domači in širši okolici.

Njegovo mnogovrstno delo ni moglo ostati neopaženo. Kot ugleden slovenski kmet si je s svojo sposobnostjo, poštenostjo in značajnostjo osvojil tudi zaslužen ugled in spoštovanje med sodeželani nemške govornice.

Zasluge Mihe Kačnika na kmetijsko-gospodarskem področju so razložili tudi najvišjemu predstavniku države, zveznemu prezidentu dr. Schärflu. Le-ta mu je za njegovo vsestransko vzgledno delo na področju kmetijstva podelil častni naslov — ekonomski svetnik. Listino s tem imenovanjem mu je s pristnim, lepim nagovorom izročil deželni glavar Wendenig ob navzočnosti več drugih predstavnikov kmetijskih ustanov, med temi tudi prezidenta Kmetijske zbornice za Koroško ekonomskega svetnika Gruberja.

Razen prizadevnosti na kmetiji in v domačem Slovenskem prosvetnem društvu mu je združništvo kot organizirana samopomoč gospodarskih, predvsem šibkejših eksistenc, vedno srčna zadeva. Združništvo radevolje posveča svoje sposobnosti in dragocene izkušnje. Pri Gospodarski zadrugi v Sinči vasi je bil mnogo let predsednik, kot odbornik pa deluje tudi danes. V Mlekarski zadrugi v Velikovicu je že od leta 1946 predsednik upravnega odbora. Od leta 1951 do 1956 je bil podpredsednik okrajne kmečke zbornice v Velikovicu. Dolgih 36 let je zastopal kot slovenski odbornik kmečke in delavske koristi v škocijanskem občinskem odboru. Pred vojno je bil tudi zastopnik v deželni šolski svetovi.

V vrsti funkcij koristnih ustanov sodeluje in je sodeloval ekonomski svetnik Miha Kačnik v vso požrtvovalnostjo in z globokim prepričanjem ter lahko rečemo, s pristnim slovenskim idealizmom. Kakor v mladosti, stoji Miha Kačnik tudi sedaj sredi življenja in sredi dogajanj. Častnega naslova ekonomskega svetnika Mibi Kačniku se vsi koroški Slovenci iskreno veselimo ter mu med mnogimi drugimi k temu odlikovanju srčno čestitamo.

Slovenska kmečka zveza je ob tej priložnosti pisмено poslala Mibi Kačniku naslednjo čestitko: Veseli smo, da vam v imenu slovenskih kmetov na Koroškem lahko čestitamo k visokemu priznanju, ki ste ga bili te dni deležni, ko vas je zvezni predsednik imenoval za ekonomskega svetnika. Veseli smo tem bolj, ker ste prav vi prvi slovenski kmet na koroških tleh, ki je bil za trudapolno, doslej še nikdar ustrezno priznana delo v korist kmečkega prebivalstva, skupnosti in s tem v korist zagotovitve prehrane za vse, odlikovani s tem priznanjem. Kot starosti slovenskih tribunov na področju agrarne politike in borbe za koristi kmečkega prebivalstva vam tem srčneje čestitamo!

Ljudske visoke šole na Koroškem

Kakor že nekaj let, so ljudske visoke šole namenjene šolanju in izobrazbi odraslih na široki bazi. Obsežen je program ljudsko-visokošolskih tečajev v letošnji zimski sezoni. Učni načrt je sestavljen tako, da v veliki meri ustreza želji po izpopolnitvi znanja in izobrazbe širokih plasti prebivalstva neglede na predizobrazbo ali kakršno koli družbeno razliko. Ljudska visoka šola družu v skupnost vse, ki svoj prosti čas izkoriščajo za osvajanje višje stopnje izobrazbe.

Tečajji ljudske visoke šole posredujejo praktično znanje na vseh področjih. Oni nudijo temeljno in splošno izobrazbo za poklicni napredek in za pravilno razumevanje različnih dogajanj v razvoju današnjega

časa in sodobnega življenja sploh. Učni načrti tečajev ljudskih visokih šol, ki bodo v vseh večjih krajih naše dežele, obsegajo množico predmetov strokovne, praktične in splošne izobrazbe, nadalje gimnastiko in šport ter jezikovne tečaje.

V Celovcu začnejo z visoko šolo z začetkom oktobra. K tečajem se je treba prijaviti v uradu ljudske visoke šole v Celovcu v poslopuj Delavske zbornice.

Med vrsto jezikovnih tečajev je na ljudskih visokih šolah v Celovcu in Beljaku v načrtu tudi kurs za slovenščino. V Celovcu bo slovenščino poučeval profesor Janko Messner.

Nekaj malega iz koroškega lovstva

Letošnje zasedanje koroškega lovstva je bilo ob veliki udeležbi delegatov lovskih skupin iz vse dežele v Spittalau. Samoumevno je bilo med navzočimi tudi mnogo častnih gostov.

Na zborovanju so obravnavali vrsto prejšnjih lovskih problemov. Vsekakor je bilo iz poročil posneti, da je koroški lov vendarle ostal domači ljudski lov, pritožili pa so se, da primanjkuje poklicnih lovcev, ker pri gmotno močnih krogih ni razumevanja, da bi v svojih velikih lovskih revirjih namestili poklicne lovce.

Na Koroškem ima trenutno okoli 7000 oseb lovske karte. Od 278 kandidatov za lovske izpite jih je preteklo lovsko leto prestalo 236. Lovska karta je doslej stala 170 šilingov, zaradi zvišanja premij za odgovornostno zavarovanje, pa bo stala v bodoče 190 šilingov. Živahno so razpravljali o vprašanju škode, ki jo povzroča divjad na kmetijskih kulturah,

o čemer se kmetje vedno in tudi upravičeno pritožujejo. Škoda je letno ocenjena na 100 milijonov šilingov. Ob tej priložnosti so sklenili resolucijo na deželno vlado s pobudo, da dopolni in zviša fond za poravnavo po divjačini povzročene škode, ker je na drugi strani lov tudi zelo donosno in pomembno gospodarsko področje.

Po vrednosti odstreljene divjadi je lov brez dvoma velikega narodnogospodarskega pomena. Nega lovišč in ohranitev stanja divjadi na ustreznih višini je plemenita naloga pravih lovcev. V minulem lovskem letu so v koroških loviščih odstrelili 6558 srnjakov, 2548 srm, 860 gamsov, 6834 zajcev, 5580 lisic, 334 divjih petelinov, 3512 fazanov, 2276 divjih rac in seve še mnogo druge divjadi.

Končno so sklenili, da bo prihodnje leto koroški lovski dan, 15. po vrsti, v Šmohorju.

Senčni kraj - Blato

Sin našega uglednega kmeta Črčaja na Blatu, bivšega župana in danes v funkciji svetnika deželne kmetijske zbornice v Celovcu in okrajne kmetijske zbornice v Velikovicu, Andrej Kumer se je poročil minulo soboto. Andrej je električar ter je bil zaposlen tudi pri elektrifikacijskih delih na področju svetlobne skupnosti Senčni kraj. Predsednik te skupnosti je bil in še uravnava zaključne račune znani kmet Apovnik, p. d. Zdovc. Odgovorne posle organizacije za elektrifikacijo je vodil vestno, požrtvovalno ter z vso predanostjo. Po različnih začetnih težkočah je končno le uspelo v veliko zadovoljstvo interesentov, da je zasvetila električna luč tudi po teh domovih ter nadomestila klavrne petrolejke in da donaša na domove energijo za priročen pogon elektromotorjev. Kmetje si nedavno minulih časov skoraj ne morejo več predstavljati in nikogar ni, ki bi mu bilo žal, da se je, gotovo tudi z žrtvami, vključil med nabavitelje koristnega električnega toka.

Črčejev sin Andrej se je pri teh elektrifikacijskih delih, torej ob tej priložnosti, seznanil in sprijaznil z Zdovčevno hčerko

Dob

Prejšnji teden je v 55. letu starosti umrla Kanavfova mati Marija Trampuž v Dobu. Bolehala je dalje časa ter jo je smrt prekmalu iztrgala iz družine, ki ji je bila, kakor vsaka zgledna slovenska mati, srce in središče, polna ljubezni, dela žrtve in dobrote.

Pokojno mater smo ob ogromni udeležbi žalnih gostov iz vse okolice spremili na njeni zadnji poti na pokopališče v Nončev, kjer smo njene telesne ostanke izročili materi zemlji k večnemu počitku.

Žalujemo svojim izrekamo naše iskreno in globoko sožalje!

Na pogrebni dan se je primerila na cesti iz Nončev vasi profi Dobu huda prometna nesreča. Gregor Hudl, p. d. Trunk v Dobu je na spremnem sedežu motornega kolesa peljal v smeri proti Dobu Anzana Dobnika, p. d. Rebernika, doma tudi v Dobu. Na cesti sta se izognila gruči ljudi, ki so šli po desni strani ceste. Pri tem je kolo izpodneslo in oba sta strmoglavila. Rebernika so s hudimi poškodbami na glavi prepeljali v bolnišnico v Celovec. Žal pa mu tudi v bolnišnici niso mogli rešiti življenja, podlegel je hudim poškodbam. Mrtvega so prepeljali na dom in ga izročili k večnemu počitku na domačem pokopališču. Bridko prizadeti Rebernikovi družini izražajo vsi sosede in okoličani globoko sožalje.

Zgornje Libuče

Pred prijeto domačijo Tevžaja Kranjca so v četrtek preteklega tedna večerno tihoto prekinili ubrani glasovi pevcev, njegovih tovarišev, ki so prihiteli, da mu čestitajo ob zlateg življenjskem jubileju, petdesetletnici življenja. Hkrati so počastili pravzaprav dva njegova jubileja: petdesetletnico življenja in trideset let njegovega zelo vidnega sodelovanja v naši pevski kulturi. Narava ga je obdarila s pevsko sposobnostjo, z dediščno njegovega očeta Janeza, ki je bil prav tako odlični tenorist in ljubitelj petja, kakor je njegov sin Tevžaj. Svoj prirojeni pevski talent, tenor, ni hranil zase ali izkoriščal v sebične namene, temveč ga je v polni meri vlival v dragoceno posodo naše skupne pevske dejavnosti in ustvarjalnosti.

Pod vodstvom zborovodje Foltija Hartmana ni bilo v dobi trideset let koncerta ali pevskega nastopa v Pliberku in okolici, kjer ne bi Tevžaj doprinašal k temu najboljšemu, izglajen tenor, kajti tenorji so pri nas bolj redki. Toda ne le v domači okolici, temveč tudi na neštetih gostovanjih po Koroški, tudi v glavnem mestu Celovcu ter na turnejah po Sloveniji in še dalje, v Beogradu in Zagrebu, na Dunaju in Gradščanskem, je pomenil Tevžaj neprecenljivo izpopolnjen domačega in združenega pevskega zbor.

Radi imajo Tevžaja njegovi pevski tovariši, radi ga imamo tudi drugi, ki vedno z veseljem poslušamo kjer in kadarkoli on poje. Ni čudo, da so mu prihiteli čestitati v lepem številu. Med temi ni hotel izostati predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je s tajnikom naše centralne prosvetne organizacije Andrejem Kokatom tudi prihitel iz Celovca ter mu izrekel iskrene čestitke in zahvalo za njegovo požrtvovalno sodelovanje na področju slovenske pevske kulture v okviru naših prosvetnih društev na Koroškem.

Po lepo odpeti domači pesmi kot podoknici in po kratkem pozdravnem nagovoru je Tevžaj vesel in ganjen nad toliko prisrčno pozornostjo ob njegovem jubileju povabil goste pod streho svojega gostoljubnega doma. Žena Greta se je zelo in skoraj preveč potrudila, da je gostom odlično in najboljše postregla.

In kaj je bila vsebina in kaj je izpolnjevalo ta večer: Petje, naše vedno lepo slovensko petje! Nenehno so se vrstile preproste, narodne in tudi težje pesmi. Tudi jubilarnt je navdušeno prepeval v zboru. Hitro, prehitro so minule prijetne ure. Tevžaj je imel zavest, da ga limamo radi vsi, dejal pa je, da ima tudi on nas rad.

Tevžaj je po poklicu železničar. Radi ga imajo in cenijo tudi njegov delovni kolegi in to zaradi njegove živahnosti, odkritega tovarštva in veselja do petja.

Tevžejju Kranjcu ob njegovem petdesetem letu življenja, kakor tudi vsej družini, želimo vse najlepše in najboljše za bodočnost, prepričani, da se bo še večkrat zgodilo:

V petju oglasimo zdaj se složni vsi!

Sveče

Meseca septembra je pri nas kar zaporedoma kosila smrt. Kar šest pogrebov smo imeli. Med temi smo pokopali tudi Permoževo Pepco na Mačah.

V petek prejšnjega tedna pa smo spremili na njegovi zadnji poti Martina Čopa, rentnika v 80. letu starosti. Pokojni je bil doma na Bistrici v Rožu. Pri pogrebnih svečanostih je bilo zelo mnogo žalnih gostov, kar je dokaz, kako je bil Tina spoštovan in priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Pokojni je, dokler ni šel v pokoj, delal vse življenje v tovarni na Bistrici. Dolga leta je bil član našega zbora »Kočnarjev« in cerkvenih pevcev. Mnogokrat je sodeloval pri pevskih nastopih v več naših krajih v takrat zelo izvežbanem zboru sveških pevcev. Od umrlega ljubitelja petja se je z žalostinkami na domu in ob odprtem grobu poslovil delavski pevski zbor. Domači g. župnik je imel ganljiv tolažilni posmrtni govor, kjer je nakazal tudi trudapolno življenjsko pot umrlega ter očrtal njegove vrline. Tina naj počiva v miru, žalujemo svojim pa izrekamo naše sožalje!

Ob tej priložnosti pa omenimo še naslednjo žalostno novico. Pogrebni svečanosti pokojnega Čopa se je udeležil tudi Hanzzej Werdnik, tovarniški uradnik na Bistrici. Zvečer pa so ga našli mrtvega blizu tovarne. Zdravnik je ugotovil, da je Werdnika smrt dohitela zaradi kapi. Ob veliki udeležbi žalnih gostov smo nenadoma preminulega Werdnika pokopali preteklo nedeljo.

Rekorden obisk „Minimundusa“ ob Vrbskem jezeru

Organizacija »Rettet das Kind — Rešite otroka« je imela posrečeno idejo, da je v bližini Vrbskega jezera zgradila »Minimundus« — Svet v malem« o čemer smo poročali že večkrat. Minimundus postaja iz leta v leto vedno bolj privlačna in vedno številneje obiskana izletna točka turistov iz tu- in inozemstva. Vsak obiskovalec je zaradi vtisa o zanimivih miniaturnih prikazih mnogih značilnosti širnega sveta sam najboljši agitator za obisk Minimundusa, ker o tem rad in z navdušenjem pripoveduje v krogu svojih znancev.

Pred dvema letoma so našli 48.000 obiskovalcev, lani že 92.000, letos po so jih vključno nedelje 16. t. m. registrirali 100.000. Minimundus bo odprt do 30. septembra. »Svet v malem« je za srednjekoroško tujskoprometno področje zelo velikega pomena. Tu- in inozemsko časopisje ter televizija prinaša poročila o Minimundusu in s tem vzbujajo hkrati zanimanje za pokrajinske lepote v okolici Celovca in Vrbskega jezera.

S čistim dobičkom iz vstopnin bo organizacija lahko spet več storila pri svojem koristnem prizadevanju za blaginjo otroka.

OBISK PRI MIRU CERARJU, svetovnemu prvaku v telovadbi na orodju

Naš športni sodelavec je pred kratkim izkoristil svoje bivanje v Ljubljani za obisk Mira Cerarja, 23-letnega študenta prava in dvakratnega zmagovalca na svetovnem prvenstvu v telovadbi v Pragi od 5. do 8. julija t. l. Kakor znano, je Cerar na tem svetovnem prvenstvu zasedel mesto svetovnega prvaka v telovadbi na konju z ročaji in na bradlji. Sploh je bil on osrednja osebnost dogajanj na tem prvenstvu.

Naš sodelavec je Mira Cerarja našel na telovadšču v Tivoliju, ko je pred študijsko telovadnico že v mraku „nabiral“ kondicijo s tekomo po atletski stezi. Pa pustimo to. Naj nam raje naš sodelavec sam pripoveduje, kako se je srečal s tem svetovnim prvakom in kako sta se pogovarjala.

Takoj, ko sva se pozdravila, me je premetela njegova izredna prijaznost in mladeniška skromnost. Ker pa je bilo že pozno, sva se za najin »intervju« dogovorila za naslednji dan.

Naslednji dan sva se res srečala v majhni telovadni dvorani študijske telovadnice, ko je Cerar ravno treniral. Pri treningu mu je pomagala postavna telovadka Zdenka Prusnik, ki sodi v vrh slovenske in jugoslovanske elite. Ko smo se pozdravili in sem hotel zastaviti prva vprašanja, je Miro zahteval, da se morava tikati. To me je prijetno presenetilo tem bolj, ker so mi dobro znani načini in navade večine sedanjih športnih šampionov. Po drugi strani pa sem bil vesel, da je najin prvi razgovor stekel kar v začetku v prijetno domačnost in prijateljsko vzdušje. Občudoval sem njegovo skromnost in preprostost ter spoznal, da prav ta njegov značaj veliko pomaga k simpatijam, ki jih uživa v športnem svetu.

»Kdaj si se rodil, to bo naše bralce naprej zanimalo,« sem nekoliko nerodno začel, »kako si prišel v stik s telovadbo in kdaj si doživel svoje prve uspehe!«

»Rodil sem se« je pričel pripovedovati Miro, »28. decembra 1939 v Ljubljani. Ker sem bil v osnovni šoli bolj šibke rasti, me je učitelj vzpodbudil, da sem se vpisal v telovadno društvo. Takrat sem bil star 8 do 9 let. Moj prvi vaditelj v Narodnem domu je bil tov. Šavnik.«

Najprej je šlo v podobnem slogu. Miro je kdaj pa kdaj stopil pod kroge, dvignil utež, nato pa znova pristopil in odgovarjal na nova vprašanja.

»Sčasoma sem dobil veliko veselje do telovadbe. Kot pionir sem postal ljubljanski

prvak, nakar me je prevzel v vadbo trener Gregorka, ki me je popeljal do največjih uspehov. Dvakrat sem si osvojil naslov mladinskega državnega prvaka, od leta 1955 pa sem stalni članski prvak države in s tem seveda član državne reprezentance.«

»Kako si začel svojo pot v mednarodnem merilu in kdaj si jo začel!«

»Še kot mladinec sem nastopil v reprezentanci Slovenije, ki se je pomerila z neko češko ekipo. Leta 1957 sem odpotoval na velika tekmovanja v Moskvo, toda še do danes ne vem, katero mesto sem zavzel. Menim, da sem bil na 25. mestu (Dolgoletni jugoslovanski državni reprezentant Čaklec se je takrat uvrstil okoli 40. mesta — op. ur.). Odpotovali smo namreč predčasno in nismo dobili rezultatov.«

»Leta 1958 je bilo svetovno prvenstvo v Moskvi. Kakor mi je znano, si na tem tekmovanju prvič pokazal svoje kvalitete širši športni javnosti.«

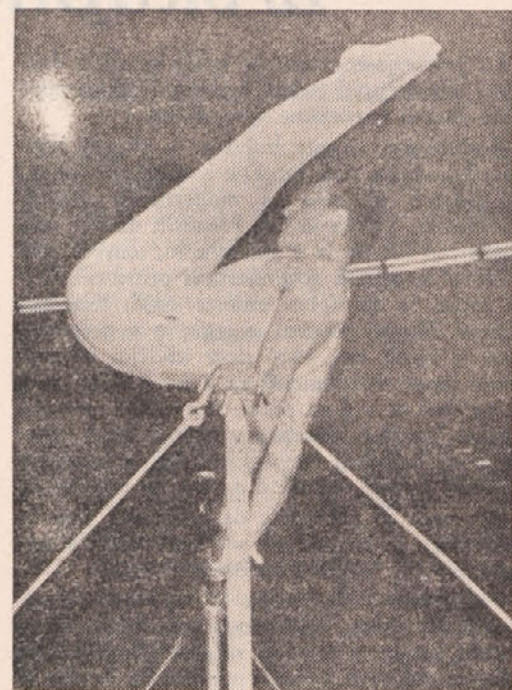
»Da. Takrat sem v dvanajsterboju (proste in obvezne vaje v preskoku čez konja, na konju z ročaji, na bradlji, drogu, drogih in v parterni oz. talni telovadbi — op. ur.) zasedel 13. mesto, na konju z ročaji pa sem osvojil bronasto medaljo.«

Na olimpiadi v Rimu je Miro v dvanajsterboju dosegel 8. mesto. Takrat je imel izredno smolo na konju z ročaji, na orodju, ki poleg krogov sodi med najtežje v telovadbi. Nesrečen spodrsrljaj mu je prinesel »le« 7. mesto na tem orodju.

Leta 1961 je jugoslovanski poveljni šport dosegel svoj največji uspeh. Miro je v Luxemburgu prekosil samega sebe in osvojil najvišje lavorike. Njegovo ime so z zlatimi črkami vpi-

sali v knjigo evropskih športnih prvakov. Osvojil je zlato kolajno v dvanajsterboju, na krogih, na bradlji in konju z ročaji, pri talni telovadbi in pri preskoku čez konja je dobil bron, na drogu pa je zasedel 4. mesto. Svoj uspeh na evropskem odru je Miro ponovil letos. S tem je po dolgih letih ime slovenskega telovadca spet zablestelo v mednarodni areni, kjer se je svojčas svetilo ime svetovnih prvakov Primožiča in Štuklja.

Letošnje svetovno prvenstvo v Pragi je Miru odprlo pot v svetovno prvenstvo. V tekmovanjih na posameznih orodjih je Cerar z neprekosljivo eleganco in lahkotnostjo izvajanja spravil v pravo ekstazo desetstisoče praških gledalcev in milijone drugih, ki so spremljali njegove nastope pri televizorjih. Njegova vaja na konju z ročaji mu je prinesla najvišjo oceno vsega svetovnega prvenstva, bila je taka,

burnih protestih publike sem začel razmišljati o ocenah ter njihovi realnosti. S Šahlinom sva med protesti in žvižganjem v dvorani govorila bolj nepomembne stvari, saj gotovo razumeš, kako je težko športniku, ko vidi, da je takšna množica gledalcev proti njemu.«

»Kaj meniš, Miro, si že dosegel svoj športni zenit ali ta še leži pred teboj!«

»Teško je reči, kdaj doseže telovadec svoj višek. Sicer pa se s telovadbo ukvarjam predvsem iz veselja in ni moj cilj osvajanje ne vem kakšnih naslovov. Sicer pa pravijo, da doseže telovadec največje storitve od 25. leta naprej.«

Ko sem Mira povprašal, kaj sodi o avstrijskih telovadcih in kako so bili sprejeti v Grazu, kjer so se ustavili na poti s Prage, mi je odgovoril:

»O avstrijskih telovadcih sodim, da imajo premajhne možnosti za trening, ki je edina pot k uspehom. Poznam Königa, ki je tekmoval, ki bi se še lahko močno izpopolnil. Vem, da so prav njegove možnosti za trening izredno skromne.« »V Grazu pa smo se ustavili, ker smo imeli skupno z avstrijskimi telovadci tam ekshibicijski nastop. Sprejem je bil nad vse prisrčen« je dostavila tov. Zdenka Prusnik.

Prihodnje leto bo v Beogradu evropsko prvenstvo v telovadbi. Ko sem Mira vprašal, kako se pripravila za nastop tam in kakšni so pogoji treniranja, mi je odgovorila:

»Sedaj se pripravljam na izpite. Zato malo treniram. Sicer pa vadam štiri ali petkrat na teden po tri in pol ure.«

*

Z Mirom in Zdenko smo razgovarjali še precej časa. Pogovor se je sukalo okoli vprašanja naraščanja med telovadci, o drugih panogah športa, o rugbyju, boksu, motornem športu nogometu itd. Ko smo se med vrati telovadnice poslovili, sta Miro in Zdenka dejala: »Pa lepo pozdravi naše Korošce«. In ko sem odhajal, sta že pri orodju še enkrat pomahala in zaklicala »Pozdravi Korošce!« — In to naročilo sedaj izpolnjam.

Trikrat svetovni prvak Miro Cerar

Ivo Andrić

27

Travniška kronika

Iz drugih vzrokov in drugače je tudi on bedel in preživljal noč, kakor si je ni želel in kakor mu ni bilo ne všeč ne prijetno. Mladenič ni premleval v spominu svojih dnevnih razgovorov. Nasprotno, čez pet minut je bil že pozabil svoj razgovor in konzula. Ni ga trla utrujenost ne želja po miru ne skrb za jutrišnji dan, pač pa ga je mučil nemir, dušile so ga želje neutešene mladosti.

Takole ponoči se obujajo spomini na dekleta, ne spomini, ampak prava dekleta, ki z belino svoje kože in sijajem svojega nasmeha kot z vrisom trgajo mrak in tišino in vdirajo v njegovo sobo. Pojavljajo se veliki in fantovsko drzni načrti, s katerimi je odšel iz Pariza in ki naj bi ga popeljali daleč od tega gnezda, v katerega se je zaril. Vidi samega sebe na kakem poslaništvu ali v pariški družbi, tam, kjer bi moral biti, in takega, kakršen želi postati.

Tako se njegova domišljija vsako noč igra s čuti in ambicijo, potem ga pa zapusti in prepusti smrtonosni bosenski tišini. Tudi sedaj ga dih te tišine muči in razjeda. Čez dan jo lahko premoči in uduši pri delu, na sprehodih

in v razgovorih, ponoči pa ne gre brez borbe in napora in postaja tudi vse težje, ker tišina odkriva in briše, ugaša in prisili k molku še tisto tiho in navidezno življenje mesta, zajame in prežema vse živo in mrtvo.

Od tistega dne, ko je zapustil Split, se nad Klisom še enkrat obrnil in poslednjikrat pogledal po obdelani zemlji pod seboj in po morju v daljavi, je mladenič nenehno v stiku s to tišino in v nepretrganem spopadu z njo.

Tišino je našel v vsem okoli sebe. V arhitekturi hiše, katere pročelje je bilo obrnjeno na dvorišče, nemo, kljubovalno začelje pa na ulico, v noši moških in žensk, v njihovih pogledih, ki mnogo povedo, ker jim usta molče. Tudi v samem govoru, kadar se že ojunajo, da spregovore, je boljše razložil značilne predihe kakor besede same. Z ušesom in po smislu je čutil, kako tišina prodira med besede v vsakem njihovem stavku, med glasove v vsaki besedi, kakor pogubna voda v trhel čolnič. Razbiral je njihove samoglasnike brez barve in brez jasne meje, od katerih je govorica dečkov in deklic kakor nedolžno grljenje ki se izgublja v tišini. Tudi petje, ki včasih odjekne s ceste ali s kakšnega dvorišča, je samo dolga tožba, na začetku in koncu s tišino kot sestavnim in najzgovornejšim delom pesmi. Pa še tisto od življenja, kar je bilo videti pri soncu in podnevi in kar se nikakor ni pustilo prisiliti k molku in ni bilo mogoče skriti — malce razkošja ali kratek blesk čudne lepote — tudi to je koprnelo po skrivališču in molku in je s prstom na ustih bežalo v brezimnost in tišino kakor za prva vrata.

Vsako živo bitje in celo mrtve stvari, vse je trepetalo pred zvokom, bežalo pred pogledi in ginilo od strahu, da ne bi bilo treba izgovoriti kakšne besede ali da jih kdo ne bi poklical s pravim imenom.

Ko je gledal le moške in ženske, upognjene, zamočane in vedno neme, brez nasmeha in gibanja, si je bolj želel, da bi zvedel za njihove strahove in upe, kakor pa spoznal njihovo dejansko življenje, ki je bilo tako zelo utišano in ohromelo, da je od življenja ostalo samo ime. Ker je na to venomer mislil, je jel naposled v vsem odkrivati primere in potrdila za svojo misel. Celu v nemajhni surovosti tega sveta kakor v njegovih silnih izbruhih je videl strah pred pravim izrazom, grobo in posebno obliko molka. Tudi vse njegove lastne misli o teh ljudeh (od kod so? kako se rode? za čim težijo? v kaj verujejo? kako ljubijo in sovražijo? kako se starajo in umirajo?), tudi te misli so se nedomišljene in neizražene izgubljale v neizrečenem in mučnem vzdušju molka, ki ga docela obdaja, izpolnjuje vse okoli njega in si hoče osvojiti vse v njem.

Zares, mladenič s strahom in vse jasneje čuti, kako tudi njega samega razjeda, kako ga zastruplja ta tišina, kako mu pronica skozi pore in mu nezaznavno hromi duha in ledeni kri.

Posebno hude so nočne ure.

Včasih res odjekne kak zvok, oster in nenadejan: strel nekje na robu mesta, pes, ki zalaja na tujca ali na svoje lastne sanje. Odjekne samo za trenutek, da je potem tišina še večja, ker se nad njim nemudoma zagrne molk kakor globoka, brezmejna voda. V tej tišini ne more spati, ker je podobna orgiji zvokov, sedeti mora in čutiti, kako grozi, da ga uniči, zdrobi in izbrši iz vrste zavedajočih se in živih bitij. Vsako noč, ko takole sedi zraven sveč, ki naglo dogorevajo, se mu zdi, da sliši, kako mu govori tišina s svojim nečloveškim jezikom:

»Ne boš več dolgo hodil takole vitek, zrl naravnost, se nasmihal, svobodno gospodaril s svojimi mislimi in z glasno odkrito besedo. Tak, kakršen si, tukaj ne moreš

Iz skupne sklede

Če primerjamo življenje naših kmečkih družin s tistim pred nekaj desetletji, lahko opazimo skoraj neverjetne spremembe.

Zadimljene, sajaste kuhinje so skoraj izginile. Dandanes tudi kmečke gospodinje kuhajo na zidanih ali celo na modernjših miznih štedilnikih. Velika večina kmečkih domov ima električno luč ne le v stanovanju, temveč celo v hlevu in drugih gospodarskih prostorih. Tudi radio je že dober znanec naših kmečkih domov. Skoraj povsem je izginilo v polnem času iz naših vasi tisto sicer idilično pik-pokanje cepov. Nadomestil ga je hrup mlatilnice, ki pa tudi ni več na ročni, temveč na motorni pogon. Vse bolj, posebno v zadnjih letih, opazimo na kmečkih travnikih košnje s kosilnico in žetev s stroji, posebno na ravnih površinah.

Iz vsega je razvidno, da tudi naši kmečki gospodarji in gospodinje vse bolj težijo k naprednejšemu, lažjemu načinu življenja.

Naravnost začudilo pa bi nas, če bi imeli priložnost videti, koliko kmečkih družin uživa obroke hrane iz skupne sklede. Okoli velike mize se običajno zjutraj, opoldne in zvečer še vedno zbere vsa družina; ob času velikega dela pa ne samo domači, nego tudi vsi tuji delavci, ki pomagajo pri delu. Zgodi se, da celo dvajset in še več ljudi zajema iz iste sklede. Le mali otroci dobijo svoj obrok hrane v posebni posodici.

Le ob večjih praznikih in v času kolin prinese kmečka gospodinja na mizo »boljšo« posodo in ponudi hrano udeležencem, gostom, a tudi domačim, vsakemu na svojem krožniku, sicer pa na večini kmetij jedo iz skupne sklede.

Res je, da ima z delom preobremenjena kmečka žena nekoliko manj dela z razdeljevanjem hrane, pomivanjem in pospravljanjem posode, če ne uporablja krožnikov, ampak ponudi obroke hrane v skupni skledi.

A zopet je tudi res, da takšen način hranjenja ni niti lep, še manj pa higiенen, pa čeprav je še tako vezan na tradicijo.

Nič kaj lep ni pogled na možakarja, ki ima morda dolge in od tobaka (nemara celo čika!) in pijače sprijete brke, ter na žensko ali možkega, ki ima, žal, zanemarjene nagnite zobe, pa zajema z žlico iz iste sklede kakor ostali. Seveda pa bi enega kakor drugega v dno duše užalili, če bi mu ponudili hrano drugače kakor vsem drugim. Prav tako ni lepo pogledati mizo, kjer od sklede do jedca vodi »cesta« polite hrane, posebno redkejšje juhe ali česa podobnega. Saj je včasih skleda od človeka oddaljena tudi štirideset in še več centimetrov.

A tudi higiенično ni takšno hranjenje iz skupne sklede. Žlica, s katero človek zajema iz sklede, nese iz ust v skledo neizbežno tudi nekoliko sline. Nihče pa ne more vedeti, če so vsi, ki sedijo pri isti mizi, resnično popolnoma zdravi! Bacili gripe, tuberkuloze in še katera boleznina se torej iz skupne sklede prav lahko prenesejo od človeka do človeka tudi po tej poti.

Marsikatera kmečka žena bo ugovarjala zgornjim vrsticam, češ: »Od nekdanj smo vajeni na hranjenje iz skupne sklede! Čemu bi torej to spreminjali? Pri tem vendar moramo tudi pomisliti, da so bili nekoč vajeni kuharji v krušni peči, mlatiti s cepci, svetiti s petrolejko in še toliko tega, čemur bi se danes le še pomilovalno nasmehnil!

obstati. Upognila ti bom hrbet, odgnala kri od srca, povesila pogled k tlam; spremenila te bom v grenko zel na vetrovnem kraju in kamnitih tleh. In nikdar več te ne bo spoznalo tvoje francosko ogledalo ne oči tvoje rodne matere.»

In tega mu ne govori naglo, izzivalno, ampak potihoma, toda neizprosno; in ko mu takole govori, ga že zvija in prijemlje kakor mačeha, kadar oblači pastorka. Jasno mu je, da je ta tišina resnična smrt v drugi obliki, smrt, ki pušča človeku življenje kakor lupino, jemlje pa mu možnost, da bi živel.

In vendar, nihče se ne vda brez odpora in ne poginja brez obrambe, najmanj pa človek njegovih let, njegove vzgoje in rase. Mladost in zdrava narava sta se borili v njem s tem zlom kakor z nezdravo pokrajino. Pa čeprav ga je včasih ponoči zapuščala moč in izdajal razum, jutro ga je vedno rešilo; sonce ga je dvigalo, voda krepila, delo in duhovna rodovednost sta mu dajala moč.

Tudi nocoj je poskušal rešiti svoje misli more dolgočasja in tišine, da bi jih ustalil in navezal na žive, glasne, vidne in otipljive predmete dnevne stvarnosti in se tako ubranil tišine, ki vse duši in pokopava in hoče prodreti v njegovo zavest, kakor je prodrla v njegovo sobo. Posrečila se mu je. Brskal je po svojih dnevnikih, jih urejal in dopolnjeval. Z muko in počasi je rasla njegova knjiga o Bosni, vsa »resnično stvarma«. Vse v njej je bilo podkrepljeno z dokazi, podprto s številkami in osvetljeno s primeri. Brez zgovornosti in lepote sloga, brez splošnih razmišljanj so polagoma rastle strani, trde, gladke, hladne in preproste, kot obramba proti prihuljeni in zapeljivi vzhodnjaški tišini, ki vse stvari zamegljuje, mehča, meša, zavira in jih dela dvosmiselne, večsmiselne in nesmiselne, dokler jih ne odvede nekam, kjer jih naše oči in naš

Pri pravilni organizaciji dela bi odpadlo tudi negodovanje zaradi pomivanja posode. Potrebno bi bilo k temu delu pritegniti večje otroke (tudi dečke!), če pa ne gre drugače, tudi katero izmed delavk, čeprav je najeta za delo na njivi ali na travniku.

A tudi izdatek za nabavo krožnikov, čeprav pločevinastih, to je emajliranih, bi ne bil tako velik, da bi ga kmečko gospodarstvo nikakor ne zmoglo.

Seveda bi se tudi družinski člani in delavci »novotariji« kmalu privadili.

»Sprva so me gledali začudeno, ker sem jim postavila na mizo krožnike namesto sklede, ki so je bili vajeni. A mislim, da bi me danes prav tako čudno gledali, če bi storila obratno,« mi je rekla gospodinja velikega kmečkega doma, ko sva se pogovarjali o hranjenju iz skupne sklede.

Saj se ljudje vendar kar hitro navadimo na kako novost, posebno ko ugotovimo, da je boljša, bolj higiенična, torej nam v korist.

NASVETI

■ Če se vrata ne zapirajo dobro in skoznje vleče, prilepimo ob robovih volnene trakove.

■ Gumaste pete ali podplate zdrgnemo z ostrim smrkavim papirjem, da v takih čevljih preveč ne drči.

■ Zmrzovanje šip preprečimo, če jih namažemo z mešanico iz 10 gramov glicerina in iz četrta litra špirita.

■ Na noge pohišta, ki ga imamo na parketih ali na drugačnih položčenih tleh, prilepimo debelo volneno tkanino ali klobučevino. Pri premikanju pohišta se nam tla tako ne bodo odrgnila.

■ Dežnik sušimo odprt, a ne popolnoma, da se tkanina preveč ne napne in zaradi tega ne strga.

Vsi so stari eno leto

Otroci ne morejo biti med seboj enaki.

Vsaka mati svojega otroka prav rada primerja z drugimi otroki iste starosti. Res nam razne tabele prinašajo povprečne podatke o tem, kakšen naj bo otrok v posameznih starostih, vendar vsi otroci nikakor niso in ne morejo biti enaki, saj je razvoj vsakega posameznega odvisen od njegovega zdravstvenega stanja, od življenjskih pogojev, prirojenih navad in še od vrste drugih činiteljev.

Vzemimo za primer tri malčke, ki so pravkar dopolnili eno leto starosti. Vsi trije so zdravi, normalno razviti, živijo v dobrih pogojih, pa vendar...

Največji je težak 11,6 kg in ima dva zobka. Drugi tehta 9,3 kg in ima že 7 zob.

Tretji tehta 10,3 kg, a ima 6 zob.

Prvi je shodil že pred dvema mesecema, druga dva se še nesigurno oprijemata stolov in zidu. Eden izmed trojice zelo rad je, drugi se proti koncu hranjenja rad »siti«, a tretjega je skrajno težko nahraniti.

Največji malček se cele ure sam igra in skoraj nikoli ne joče. Je tudi bolj redkobeseden, najrajši izgovarja besedo tata. Za vsako priložnost pa ima pripravljenih celo vrsto različnih vzklikov.

Drugi otrok noče nikoli biti sam, razen takrat, ko počiva. Zelo rad opazuje vrvenje na ulici in je vesel, če se sme po vseh štirih plaziti po sobi. Tretji malček ima spet povsem svoje navade.

Otroci se torej med seboj močno razlikujejo in to je popolnoma razumljivo, zato nimamo vzroka za pomisleke ali celo za žalost, če opazimo pri vrstniku svojega malčka več zobkov, bolj okrogla lička, večjo trdnost v nogah ali bogatejši besedni zaklad. Važno je le, da je otrok zdrav, pravilno hranjen in da z njim pravilno ravnamo, vse ostalo bo prej ali slej lahko pridobil.

Prehrana šolskega otroka

Pri šolskem otroku, zlasti pri starejšem, se povzpne dnevna potrebna količina kalorij na približno 2400 do 2600 kalorij.

Tudi šolski otrok potrebuje za dobro zdravje hrano, ki je bogata beljakovin, vitaminov in rudninskih snovi. Le takšna hrana more zagotoviti otrokovemu organizmu potrebno trdnost in odpornost. Posebno v prvih šolskih letih je otrok močno obremenjen z zahtevami, ki jih postavlja preden šola.

Razmerje posameznih hranilnih snovi med seboj naj ostane enako kakor pri predšolskem otroku, nikakor naj se ne spremeni v korist maščob.

Pri sestavi dnevnih obrokov upoštevajmo tole: zajtrk in kosilo naj bosta glavna obroka in naj vsebujeta 20 do 30 % dnevno zaužite hrane, medtem ko je za večerjo odmerimo le 20, največ 25 %. Preostalih 20 do 25 % enakomerno razdelimo na dopoldansko in popoldansko malico.

Za dopoldansko (šolsko) malico je najprimerneje dati otroku mleko, nekaj presnega sadja in kruh. Taka malica je v nasprotju s klobasicami ali maščobami, namazanimi na kruh, laže prebavljiva in ne povzroča utrujenosti, tako da krivulja zmogljivosti v zadnjih dopoldanskih urah ne upade. Zlasti opozorimo na to, naj otrok je zajtrk in malice zbrano in v miru. Te discipline pri jedi, ki se je bo otrok zгодaj privadil, ne bo opustil tudi pozneje, ko bo odrasel; zbrano pri jedi je eden izmed važnih činiteljev trdnega zdravja. K malici sodi tudi zdravo okolje. Svetla jedilnica, miza, okrašena s cvetjem, ličen pribor, vse to pomaga ustvariti vzdušje prijetnega miru in sproščenosti.

razum ne dosežejo več, v gluho ničnost, nas pa pušča slepe, neme in brez pomoči, žive zakopane in na svetu ločene od sveta.

Ko je uredil in prepisal, kar je danes zabeležil, se je znašel spet iz oči v oči z nočno tišino, ki se je počasi umikala. Tako je tudi on sedel prekrižanih rok nad svojim rokopisom in se vdajal »neslvarnim« mislim, dokler se tudi njemu od utrujenosti ni zmezglilo pred očmi in so velike črke trezne proze kakor drobni fantomi in prikazni zaplesale pred njim.

»Travnik!... Trav-nik!« Ponavljal si je to besedo polglasno kakor ime skrivnostne bolezni, kakor magično formulo, ki si jo težko zapomniš in hitro pozabiš. In čim večkrat jo je ponavljal, tembolj čudna se mu je zdela: dva temna samoglasnika med zamolklimi soglasniki. Toda ta formula obsega zanj več, kot je zdaj mogel slutiti — zajema ves svet. To ni beseda, zamolkito in hladno ime pozabljenega mesteca, to ni Travnik, to je sedaj zanj Pariz in Jeruzalem, prestolnica sveta in središče življenja. Tako fantazira človek od otroških let o velikih mestih in slavnih toriščih, toda resnične in odločilne bitke za obstoj svoje osebnosti in uresničenja vsega, kar v sebi skriva, bitje tam, kamor ga vrže usoda, na bogve kakšnem tesnem prostoru brez imena, brez sijaja in lepote, brez prič in sodnika.

Des Fossés je nehote vstal. Stopil je k oknu, odgrnil zavese in se zastrel v temo. Še sam ni vedel, kaj išče v tej noči brez glasu in luči. Skozni temo, polno vlage, o kateri ne veš, ali je dež ali sneg, nocoj ni bilo videti medle svetlobe v zastrih oknih avstrijskega konzulata. Vendar so tudi v tej hiši gorele sveče in poleg njih so prav tako sedeli ljudje, sklonjeni nad papirje in svoje misli.

Nekaj jedi z gobami

Gobova juha

Telečje kosti, južna zelenjava, ¼ kile gob, sol, poper, surovo maslo, peterilij, 3-4 rumenjaki, 1 dl kisle smetane, limonin sok.

Iz telečjih kosti in južne zelenjave skuhamo juho. Gobe očistimo in narežemo na kolesca, jih dušimo na surovem maslu z drobno seseklanim zelenim peterilijem, osolimo in popopravimo. Ko so gobe mehke, jih zalijemo z juho in prevremo. Jajca umežamo s kislom smetano in jih med mešanjem dodajamo juhi. V južnik ali na posamezne krožnike damo nekoliko surovega masla in limoninega soka. Na to previdno vlijemo vročo juho in mešamo toliko časa, da se surovo maslo popolnoma razpusti.

Gobova rulada

6 rumenjakov, žlica smetane, žlica moka, ščepec soli, poper, sneg 6 beljakov, masi za pekač, nariban sir, surovo maslo.

Nadev: Poljubno meso (lahko tudi razne vrste mesa), sol, poper, masi, gobe, šunka.

Dobro mešamo rumenjake, smetano in moko, osolimo, popopravimo in dodamo še trd sneg iz 6 beljakov. Zmes vlijemo v dobro pomaščen vroč pekač in hitro spečemo pri močni vročini. Pečeno ploščo prevrnemo na priči, potresemo z naribanim sirom. Hitro jo pomažemo z nadevom, zvijemo v rulado, polijemo z vročim surovim maslom in potresemo z naribanim sirom.

Nadev: naredimo ga iz zmlelega ali na drobno seseklanega mesa, ki smo ga prej dušili na maslu. Po okusu osolimo in popopravimo. Dodamo še sesekljane in prepražene gobe, šunko in sir. Z nadevom na hitro namažemo pečeno testo in zvijemo.

Za nadev lahko uporabimo namesto mesa možgane ali same gobe.

Zbadanje v bokih

ko da bi nas mučilo nevidno bodalo

■ Pri ljudeh, ki v službi presedijo ves dopoldan in sedijo tudi doma, se rada pojavi ta nevšečnost. Skoraj vedno ob istih uri začutiš na hrbtu ostro bolečino kot sunek z nožem, ki ti vzame dih.

■ Najbolje bo, če stopiš k zdravniku. Ta te bo pazljivo preiskal, prisluškoval šumom v tvojih prsih in te po možnosti ogledal še na rentgenskem aparatu. Za vsak primer — saj je lahko bolečina posledica obolenega srca ali pljuč. Zbadanje lahko povzročijo tudi ledvični kamni ali želodčni čir. Če je zdravnik drugo za drugo izločil vse te možnosti, lahko pove le, da trpiš zaradi vsakdanje medrebrne nevralgije, ki je posledica utrujenosti. Te nevralgije se pojavijo še posebno pogosto po prehladu pri ljudeh, ki so podvrženi revmatizmu.

■ No, bolezen ni posebno nevarna. Zdravnik bo predpisal kakšna zdravila, vendar trdijo, da najboljše pomaga kitajska moksa. To je stara kitajska metoda zdravljenja, ki pa zahteva seveda zdravnika. Na boleče mesto da suhega pelinovega listja in ga zažge. Res da bo nastala manjša opekline, ki bo kmalu zginita, konec pa bo tudi nevralgičnih bolečin. Sicer pomaga tudi hrana. Na primer škodolica kave ali dve na dan. Tudi vitamin B₁ pomaga, še posebno tedaj, če se zbadanja pogosto ponavljajo. Skratka, zbadanje v bokih je nevšečnost, proti kateri imamo precej učinkovitih sredstev.

Konzulova delovna soba je dolg, neprijeten prostor brez sonca in zraka, ker gledajo okna v strm sadovnjak. Tu sedi že več ur generalni konzul von Mitterer za mizo, obloženo s šematizmi in priročniki vojaške stroke. Oganj v peči je pozabljen; konzulova dolga pipa leži ugasta na mizi. Soba se naglo hladi. Konzul si je ognil službeni plašč in piše; neutrudno polni polo za polo rumenkastega uradnega papirja. Ko spiše polo, si ogreje otrplo in ozeblo roko nad plamenom gorečih sveč in seže po novi, čisti polji, jo pogladi z dlanjo, potegne prvo črto in jo nato naglo napolni z velikim, pravilnim rokopisom, kakor pišejo vsi oficirji in podoficirji cesarsko-kraljeve vojske.

Nocoj po večerji je gospa von Mitterer z jokom, s kretnjami in rotenjem, kakor že tolikokrat podnevi in ponoči, zahtevala od polkovnika, naj piše na Dunaj in prosi za premestitev iz te strašne divjine. Kakor vsak večer je polkovnik tolažil ženo in ji dokazoval, da to ni tako lahko in preprosto, kakor si ona zamišlja. Če zahteva premetitev in se izmika težavam, pomeni to konec njegove kariere in ne bogve kako časten konec. Ana Marija ga je zasula z očitki in ni poslušala ne enega njegovega razloga. V solzah je grozila, da »bo vzela svojega otroka« in zapustila Travnik in Bosno in njega. Da bi ženo pomiril, je konzul naposled kakor že tolikokrat obljubil, da bo nocoj napisal prošnjo. In kakor že tolikokrat doslej tudi nocoj ni držal obljube, kajti ni se mu lahko odločiti za tak korak. Pustil je ženo in hčer v jedilnici, prižgal pipo in se umaknil v svojo delovno sobo, ne zato, da bi pisal prošnjo, saj se ne more odločiti zanjo, ampak da bi nadaljeval delo, ki mu daje zadovoljstvo in mu izpolnjuje večer za večerom.

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

Kurt Krispien:

Julijino doživetje

Poslovodja je ošinil Julko s kratkim pogledom. S hrptom je bil naslonjen na dolg in svetel bar, ki je stal ob levi steni. Po sledečem pogledu, ki ga Julija ni več videla, je že vedel, da novinka ni brez sredstev, da je dobro vzgojena, naivna in še precej neizkušena. Skratka, da je v bar Montijo prišla samo zaradi neznanja.

Poslovodja je bil poznavalec ljudi — to je zahteval njegov poklic. Vendar ni mogel vedeti, da je Julija rekla šoferju taksija:

»Tukaj ostanem samo dva dneva in rada bi vsaj enkrat nekaj doživela. Prosim vas, odpeljite me nekam, kjer so čudni ljudje, morda celo iz podzemlja...«

Medtem ko je hodila skozi lokal, lepa in vitka, so ji sledili še drugi pogledi. Nezaupljivi pogledi žena z vsiljivo mnogo nakita in tisti ocenjujoči — moških.

Julija si je zelo prizadevala, da bi delovala hladno in mirno, ker je bila po naravi prijazna, zelo pristopna in blaga. Pred njo se je priklonil gospod v fraku, z lordovskim vedenjem, in ji ponudil vinsko karto.

Naročila je brez premisslivanja:

»Vermut, prosim!«

»Zelo dobro,« je spregovoril natakak z glasom, ki je izdajal dolgčas.

Ko se je oddaljil, se je Julija ozrla naokoli. Začela je hitreje dihati. To torej je bil bar Montijo, zbirališče mračnih tipov, glavni prostor, kjer se je sestajalo podzemlje — tako je vsaj trdil šofer. Njen pogled je razočarano dsel preko rdečrjavih usnjenih stolov, rumenih stenskih svetilk, nizozemskih miz in sohlidnih lesenih tapet. In ti gostje... Tisti suhi, sivi gospod tam onstran, ki dostojanstveno pije čašo črnega vina, bi lahko bil pravnik, toda tudi zdravnik. Ona dva v desnem kotu, katerih eden nosi na svojem kratkem nosu velika, rumena, roževinasta očala, bi lahko bila bančna uradnika. Tisti pa — z visokim čelom — je gotovo arhitekt za notranjo opremo.

Kaže, da šofer ni dovolj resno razumel njene želje po pustolovščini. Da je bar Montijo na slabem glasu, je prav gotovo zasluha poslovodje. Samo zaradi reklame. Da privabi rumenokljunce in pustolovščin lačne.

Male resnice in modrosti

● Neki znani nogometaš je bil po poklicu uradnik. Vsako jutro, ko je prišel v urad, se je najprej potrudil, da je vse akte, ki so mu bili poverjeni spretno — degaziral svojemu sosedu.

● Bil je tako nesposoben za karkoli, da ni razumel niti najpreprostejših stvari, ko je opravljajal vozniki izpit. Komisija se je najbolj začudila, ko je izdelala, da kandidat že poseduje motorno vozilo. Le kako je mogel biti tako sposoben, da si ga je nabavil!

● Neki neplavalec je postal plavalni trener. Plavalni klub, katerega je treniral, je kmalu utonil; on — trener — pa je odplaval stran in postal — reševalec v javnem kopališču. Delal je po učinku: nagrada za vsakega utopljenca.

● Mnogi delajo to, kar hočejo delati in ne to kar znajo. Prevelike možnosti imamo in lahko prepogosto počnemo to, za kar sploh nismo sposobni.

● Usposabljam o nesposobne, da bi ti onesposabljal sposobne.

● Neki kmet je postal sprevodnik Mestnega prometnega podjetja in pri tem sploh ni opazil, da pojniki niso živina.

● Nek zelo vplivni tovariš je postal odbornik v vodstvu nekega nogometnega kluba. Na nogomet se je razumel toliko, da so mu morali najprej razložiti, da je žoga okrogla.

● Na delovnem mestu, ki je zahtevalo nekoga izredno budnega, je sedel tak, ki se je vedno zbudil natanko ob dveh.

● Nekdanji tat je postal čuvaj. Poverjeno imovino je odlično varoval pred drugimi, ni pa mu uspelo, da bi jo obvaroval pred samim seboj.

● Neki nepismeni je postal pisar, ker je prinesel dve zelo pisмено napisani priporočili.

● Delal je v trgovini na drobno, kradel pa je na veliko. Ko je potem odsedel zapor, je bil sprejet v neko trgovino na veliko — kjer za sedaj krade — že na drobno.

Razočarano je dvignila čašo z vermutom, ki se je neopazno pojavila pred njo. Njen pogled se je srečal z očmi neke plavolase ženske, ki je sedela poleg obeh bančnih uslužbencev. Julija je naglo pogledala v nasprotno smer in se pri tem srečala z dvojico žarečih temnih oči, last nekega elegantnega črnolasega moškega z malimi brčicami. Ponovno je naglo umaknila svoj pogled. Ta mladi moški bi morda vendar lahko pripadal podzemlju, je razmišljala z nekakšnim malo zbadajočim občutkom. Pozneje se je dogajalo, da so se njune oči začele srečavati temeljiteje in pogosteje. Toda neznančevi pogledi niso bili usmerjeni samo v njene oči, temveč so jo pazljivo merili od nog do glave in ne samo enkrat obviseli na prstanu, ki ga je nosila na sredincu levice. Bil je to čudovit smaragd, obdan s tremi malimi diamanti, podčudovana stvar in najdragocenejša od vsega, kar je imela.

Juliji je postajalo vedno bolj neprijetno. Nehote se je ozrla za natakakjem, toda, kot je kazalo, je elegantni, temni kavaler, ki je bil tako podoben nastopaju velikega stila, odkril njeno namero, ker je vstal in stopil k njeni mizi.

»Je dovoljeno?« je vprašal in sedel poleg nje ter jo prehitel, da bi se spomnila kakega odgovora. Njegovi postopki so bili tako uglajeni in nagli ter tako gotovi, da ni bilo mogoče proti temu ničesar storiti.

»Vidim,« je rekel, »vam tukaj ne ugaja. Bar Montijo tudi ni prostor za tako damo, kot ste vi.«

»Morda se varate, ko me tako ocenjujete,« je pripomnila Julija.

Pogledal jo je, kot nekdo, ki se je srečal z nečim nepričakovanim.

»Vsekakor pa, jaz se v vašem položaju ne bi loteval nikakršnih poslov,« je skrbno nadaljeval, »lahko bi vas prevarili, zmedli ali okradli.«

Neznanec je nenadoma deloval resno in zelo poslovno.

»Imate prekrasen prstan. Videti je zelo dragocen. Originalna oblika, očitno antična izdelava. Si ga smem ogledati?«

Torej vendar — je pomislila Julija in vsa prevzeta z željo po pustolovščini opazila, kot da je v megli, da se jima je približal poslovodja, že prej pa je pritajeno pomenkovanje ostalih gostov popolnoma utihnilo. Kot po nekakšni zapovedi je snela prstan in ga izročila temnemu človeku, ki je sedaj spet pokazal svoje bleščeče bele zobe. Pazljivo je ogledoval prstan, potem ga je obrnil proti svetlobi in pustil, da se smaragd razžari kot ponoči zeleno oko kakega džungelskega razbojnika. Tedaj ga je, igraje, nataknil na svoj levi mezin.

»Čudovito,« je mrmral pri tem. »Jaz se namreč nekoliko razumem na te stvari.«

Julijo je vznemirilo ta njegov postopek. Ne da bi se tega zavedala, je iztegnila roko in zahtevala: »Vrnite mi moj prstan!«

Na njegovem obrazu se je pojavila žalost. »Seveda, takoj,« je rekel in previdno vrtil prstan proti žlenku. Tedaj ga je začel močnejše vrteti in vleči, njegove ustnice pa so postajale vedno tanjše. Zaskrbljeno jo je pogledal. »Ne morem ga sneti,« je slednjič izjavil ves zmeden. »Poskusil bom z milom. Dovolite —?«

»Ne!« je ušlo Juliji, toda tedaj se je naglo popravila: »Da, samo pojdite.«

Vznemirljivo je čakala na njegovo vrnitev. Pri tem se je spomnila, da ima morda Montijo še kak izhod. Njeno grlo se je osušilo, v vratu je čutila strašen pritisk, okrog poslovodjevih ustjen je zaigral značilen nasmeh.

Tedaj je prišel. Videti je bilo, da se zaveda svoje krivde, medtem pa se je na njegovi levici še vedno svetil smaragdni prstan z malimi diamanti.

»Ni ga mogoče sneti,« je rekel, »sedi pretirno. Prosim vas, poskušajte sami!«

Julija je energično odzvala povabilu, potem pa opustila nadaljnje poskuse. Mladi moški se je dotaknil njenega ramena, bil je skoraj tovariški g'ib.

»Moram ga dati kakemu zlatarju, da ga prepilji,« je rekel odločno. »toda za to je danes prepozno!« S svojimi temnimi očmi ji je gledal v obraz z take bližine, da se je skoraj zmedla. »Vi me ne poznate,« je nadaljeval »in mi seveda ne zaupate. Ime mi je Halam. Trgujem z dragulji, kradem jih pa ne. Mi to lahko verjamete?«

Julija je sklonila glavo in molčala. Ne, ni pustila, da bi jo popolnoma zavrtel, toda — rada bi mu verjela.

Halam je proseče dvignil roki, njegovi zobe so se osvajaško bleščali, črne brčice so poplesavale. »V tem primeru se morava pomeniti skupaj. Ali pa morda želite, da se skupaj z vašim prstanom sedaj ločim še od vas?«

Ne, Julija tega zares ni hotela. »Da, toda...« je rekla.

Prigovarjal ji je: »Odvedel vas bom nekam, kjer je mnogo prijetneje!«

»Torej dobro,« je rekla Julija ogorčeno, »toda nikar si ne mislite, da me to veseli.«

Rodila se je prekrasna noč. Halam je poznal mnogo lokalov, ki so bili zabavnejši od bara Montijo. Pila sta, plesala, se smejala in nekako zbližala. Da se je pri tem smaragd bleščal na Halamovem prstu in stalno opominjal, je Julija še komaj opazila.

Ločila sta se pred njenim hotelom v prvih jutranjih urah.

»Prišel bom jutri opoldne — z vašim prstanom,« je rekel Halam in se globoko sklonil nad njeno roko. »Okrog dvanajstih, tedaj bova skupaj obedovala...«

Julija je čakala do štirih. Tedaj se je odpeljala na glavno policijsko postajo. To je bila velika, nevesela, siva stavba, v kateri se je razblinil marsikateri sen. Neki prijazen uradnik je poslušal z blagim zanimanjem opis njenih doživetij v baru Montijo.

»Ah, dirka s prstanom,« je rekel tedaj. »Imenoval se je Halam? To ne pomeni nič. Toda, morda ga spoznate v tem!«

Prinesli so velik album in uradnik ga je pred njo odprl. V njem je bilo na ducate moških likov. Julija jih je pazljivo pregledovala, srce pa ji je vedno močnejše bilo. Toda Halam na našla. Namesto tega je v svoje največje začudenje srečala uspele portrete večine gostov iz bara Montijo. Tisti dostojanstveni sivi gospod, ki je bil videti kot zdravnik ali pravnik, je bil prevarant in izsiljevalec. Oba »bančna uradnika« sta vlekla za seboj dolge kazni zaradi prevar s čeki in grabeža. Seveda, tudi poslovodja je odkrila — kot trgovca z mamili.

»Ali je govoril o poroki?« je vprašal uradnik.

Julija, vsa zardela, je odločno odkimala. Policist jo je naglo pogledal. »Toda, jaz mislim samo...« in malo kasneje: »Če se bo prstan kje pojavil, vam bomo javili.«

Julija je zapustila sivo policijsko stavbo. Počasi se je vračala v hotel. Pri vratih je skoraj trčila v nekega temnega moškega, ki je pravkar odhajal. Nosil je velik šopek rož, pod črnimi brčicami pa so se svetlikali beli zobje.

»Dobro, da sva se še srečala, že sem mislil, da vam bom moral pisati,« je navdušeno vzkliznil in ji ponudil roko.

»Obžalujem, da sem se tako zamudil, toda zadržali so me. Tu je vaš prstan, tukaj pa nekaj cvetja! Kje pa ste bili?«

»Jaz,« je Julija zmedeno jecljala, »jaz sem vas iskala...«

Nasmejala se je: »Pa ne v baru Montijo?«

»Ne popolnoma...« je rekla Julija s temnim glasom in njene oči so bile polne svetlobe.

Dvigalo

V moji hiši je dvigalo. Nič posebnega, preprosto — dvigalo! Ravno včeraj, ko sem odpiral vrata, da bi se peljal v svoje četrto nadstropje, je nenadoma za mojim hrptom nekdo vprašal:

»Se smem peljati z Vami?«

»Seveda, z velikim veseljem!« sem odgovoril, kajti pred menoj je stalo prikupno dekle.

»Peljem se v četrto,« je rekla. Pritisnil sem na gumb. Dvigalo je potegnilo. Gledal sem jo in si mislil, da je do četrtega nadstropja pravzaprav zelo malo. Torej — z hrptom sem zakril vrata in jih rahlo razmaknil. Dvigalo se je ustavilo med dvema nadstropjema.

»Je že?« sem rekel.

»Četrto nadstropje?« se je začudila.

»Ne.«

»Zakaj ste pa rekli, je že?«

»Je že defekt.« Šele sedaj je ugotovila, da stojimo med zidovi.

»Se večkrat pokvari?« je plašno vprašala.

»Večkrat.«

»In kako dolgo stoji?«

»Eno, dve leti. Zgodilo se je, da je tri leta stal pokvarjen...«

»Sedaj ste pa v moji mreži,« sem se škodačljivo nasmehnil. Njene oči so me gledale sumljivo...

»Ali... ali greste... mogoče k tistemu psihiatru? Stanuje v četrtem nadstropju.«

»K njemu, da,« se ji nisem zlagal, ker je bil on res moj oče.

»Odlično,« je rekla, »jaz tudi!« Tedaj sem opazil njen čuden nasmeh. Spomnil sem

ANEK DOTE

Nekega dne se je razširila vest o smrti Marka Twaina. Uredništvo nekega velikega ameriškega časopisa je telegrafiralo velikemu pisatelju in humoristu, da bi preverilo, koliko resnice je v vznemirljivih vesteh. Twain je odgovoril telegrafsko:

»Vesti so pretirane.«

Ob neki priložnosti je bila pisateljju Sienkiewiczju predstavljena ne več tako zelo mlada igralka. Takoj mu je začela dvoriti.

»Kakašne občutke zbuja v vas, dragi mojster?« ga je vprašala nekoliko pozneje.

»O, gospodična, enega izmed najbolj vzvišenih občutkov: odpor proti grehu...« je odgovoril Sienkiewicz.

Popularni angleški pisatelj Arthur Conan Doyle, avtor osebnosti Sherlocka Holmesa, se je nekoč domislil takšne šale: dvanajstoričnik znanih industrialcev in bančnikov, ki so uživali velik ugled zaradi svojega poštenega in moralnega življenja, je poslal telegrame z isto vsebino: »Vse je odkrito, stop, zbežite takoj!«

V štiriindvajsetih urah so vsi brez izjeme zapustili Anglijo.

Neki mlad pisatelj je bral Tristanu Bernardu svojo dramo. Bernard je potrpežljivo poslušal. Ko je bila drama prebrana do konca, je vprašal mladega avtorja:

»Kaj pa je bilo na koncu? Kaj se je zgodilo z junakinjo?«

»Zastrupila se je.«

»Svetujem vam, da se ustrelite. Grom! Ali razumete — grom! Treba je občinstvo zbuditi...«

Po premieri »Pigmalion« je občinstvo z navdušenim ploskanjem pozvalo Bernarda Shawa, naj se pokaže na odru. Prav takrat pa, ko se je Shaw priklanjal in zahvaljeval občinstvu, se je zaslišal z galerije glas:

»Ta komedija ni nič vredna! To je navadna neumnost!«

Shaw je pogledal strogega kritika in mirmo rekel: »Povsem se strinjam z vami, prijatelj, toda kaj moreva? V manjšini sva...«

se, da so se tako smehljali nekateri očetovi pacienti. Počutil sem se neugodno.

»In kako ste bolni?«

»Pravijo, da moji možgani niso čisto v redu,« je rekla. »Res, lahko naredim čudne stvari...« — iz žepa na plašču je potegnila majhen nožič in se začela igrati z njim. In spet sem na njenem obrazu opazil »tisti« smehljaj. Naslonil sem se na vrata. Ključavnica je tiho škrtnila. Dvigalo se je premaknilo.

»Že gre,« sem rekel, da bi jo pomiril.

»Škoda,« je dodala in prilepila pogled na moj vrat.

Grozno! Možgane mi je prešinila misel, da so štiri nadstropja lahko pravzaprav zelo veliko. Ko sem stopil iz dvigala, me je pocukala za rokav.

»Trenutek, ne zvonite žel! Vi ste sin tega zdravnika, ali ne?«

»Da.«

»Jaz sem Eva, Romanova sestra. Prinesla sem vam knjige, ki si jih je sposodil. Roman ni mogel priti sam. Bolan je.«

»Hotel sem se spoznati z Vami... Celo prosil sem Romana...«

»Vem,« me je prekinila. »Omenil mi je. Nate knjige. Jaz sem se tudi hotela spoznati, ampak jaz ne maram pasti, ne maram!«

Dala mi je knjige, na katerih je ležal žepni nož.

»Nož vzemite za spomin!« je dodala in hitro stekla po stopnicah. Obstal sem z idiotskim obrazom in držal nožiček v roki. Šele po dolgem trenutku sem začel modrovati: »Ali se to dekle sploh ne zna šaliti, ali pa zna to zelo dobro.«

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.10 Za gospodinja — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmov časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 29. 9.: 8.05 Domači vrt — 12.40 Pogled na nedeljski šport — 13.05 Opoldanski koncert — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 Večne ceste, roman Herberla Strutza — 16.00 Pozdravljeni — 16.30 Za poklicno zaposlena žena — 17.10 Dunajske melodije — 20.15 Pelleas in Melisande, melodična drama.

Nedelja, 30. 9.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Včerajšnji šlagerji — 11.00 Opoldanski koncert v zelenem — 13.45 Od sejmov in žeganj — 14.30 Pozdrav nale — 16.30 Križem skozi čas, križem skozi svet — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Forma oblikovanja v moderni arhitekturi.

Ponedeljek, 1. 10.: 8.15 Glasba mojstrov — 13.05 Glasba Oskarja Straussa — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Brati in razumeli — 20.30 Zabavna oddaja o preteklem in minulem — 21.15 Zabavni ljudje so veselje.

Torek, 2. 10.: 8.15 Orkestralni koncert — 13.05 Opoldanski koncert — 14.45 Četril ure mladinskega referata — 15.30 Komorna glasba — 18.00 En mesec deželne politike — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Oddajna ura mladih talentov — 21.45 Skladbe Roberta Schumanna.

Sreda, 3. 10.: 8.15 Komorna glasba — 13.15 Opoldanski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Plice se selijo z Evrope — 17.10 Glasba, ki nam dopada — 20.15 Develo orkestralni koncert.

Četrtek, 4. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 13.05 Opoldanski koncert — 14.45 Ura petja — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Non stop-glasba — 18.00 Kulturna poročila s Koroške — 20.15 Alpska lovška ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 5. 10.: 8.15 Pesmi Samuela Barbarja in Modesta Mussorskija — 13.05 Domače viže — 15.00 Komorna glasba — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Pesmi in plesni narodov — 20.15 Halo Tenagerji — 21.00 Znameniti dirigenti: Eduard van Beinum.

II. PROGRAM

Sobota, 29. 9.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Bodi čista tiha — 11.00 Narodne viže — 13.20 Otvoritev graškega velesejma — 13.35 Pomembni umetniki — 15.15 Non stop-glasba — 17.40 Narod in domovina — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Vse davel, veselji kviz. 21.00 Mali dunajski radijski orkester — 21.15 Pariski ABC.

Nedelja, 30. 9.: Kaj je novega, kviz s Heinzom Conradom — 11.00 Iz gledališča in opere — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Pod enim klobukom, štiri kratke povesti — 15.00 Ljudska glasba iz Avstrije — 17.10 Zastor kvišku — 18.30 Pariz in njegove zvezde — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 21.18 Ob lepi, modri Donavi.

Ponedeljek, 1. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 S Stalenske gore — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelje oper — 16.00 Otroška ura — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Orkestralni koncert.

Torek, 2. 10.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz del velikih mojstrov — 13.30 Znameniti orkestri — 16.30 Življenje se prične s šestdeset — 18.00 Samo zate — 20.00 Operetni koncert — 21.30 O tem lahko mirno govorimo.

Sreda, 3. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.15 K dnevu varstva živali — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 14.05 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Lahka mešanica — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Štirje proti štirim — 20.10 Vindobona, ti lepo mesto.

Četrtek, 4. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 10.15 Ljudska pesem in ljudska glasba — 11.00 Dopoldanski koncert — 14.10 Pomembni orkestri — 16.30 Koncert godbe na pihala — 17.40 Oddaja za žene — 20.00 Glasba za zabavo.

Petek, 5. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.40 Moderna delovna kuhinja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za ljubitelje oper — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Nihče, slušna igra — 20.30 Literarna beseda.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Nedelja, 30. 9.: 8.00 Mladinska radijska igra — 9.05 Z zabavno glasbo v teden — 10.00 Se pomnite, tovariši — 12.05 Naši poslušalci žestljivo in pozdravljajo — 13.30 Za našo vas — 14.00 Ljubljanski oktet poje — 15.30 Vloge Zinke Kunc — 17.00 Športna nedelja — 19.05 Glasbene razgladnice — 20.00 Naša pesem — vaša melodija.

Ponedeljek, 1. 10.: 8.05 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Od tod in ondod — 12.05 Domače popevke Boruta Lesjaka — 13.30 Pisan spored iz Chopina — 15.40 Literarni sprehod — 18.25 Prvi večerni ples — 20.00 Iz doline v planino — 20.45 Kulturna kronika — 21.00 Razgladi po sodobni glasbeni literaturi.

Torek, 2. 10.: 8.05 Naša domovina v zborih — 8.55 France Bevku; Pastirci — 10.15 Od tod in ondod — 11.26 Tisoč pisanih taktov — 13.30 Priljubljene operne melodije — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.30 V terek na svidenje — 18.25 Mali klub ljubiteljev popevk — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razgladnice — 20.15 Plesni orkester RTV Ljubljana — 22.15 Mozartov večer.

Sreda, 3. 10.: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.45 Tenorist Miro Brajnik poje koncertne pesmi — 11.00 Po jezuru bliz Triglava — 12.05 Deset minut s triom Avsenik — 13.30 Uvertura, concertino in suita — 15.20 Paje Ljubljanski komorni zbor pod vodstvom Rada Simoničija — 17.05 Soferjem na pol — 20.00 Pojoči mozaik — 21.00 Gian Carlo Menotti: Medium, opera v dveh dejanjih.

Četrtek, 4. 10.: 8.25 Zabavni kaleidoskop — 9.25 Nekaj odlomkov iz Poličeve opere „Deseti brat“ — 11.00 Srečanje z Belom Bartokom — 12.05 Nehama Haendel poje izraelske narodne pesmi — 13.30 Antonin Dvorak v svoji ameriški dobi — 15.25 Arije in dueti iz Massenietove „Manon“ — 17.05 Koncert po želji poslušalcev — 18.10 Petdeset minut turizma in melodij — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Koncertne improvizacije.

Petek, 5. 10.: 8.30 Zabavni kaleidoskop — 11.25 Petintrideset zabavnih minut — 12.05 Narodne poje kvintet Niko Stritof — 13.30 Od arije do arije — 14.35 Križem po Sloveniji — 15.30 Odmovi z Balkana — 17.05 Solist tedna: pianist Emil Gilels — 18.10 Mozart in njegov Don Juan — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Jugoslovanske narodne v koncertnih priredbah — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 30. 9.: 7.30 Duhovni nagovor. — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 1. 10.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Pol ure za prijatelje umetnih pesmi in glasbe. — 18.00 Recitacija in deklamacija. (1.)

Torek, 2. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Bolje je poziti kot zdraviti se.

Sreda, 3. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Zena in dom. Četrtek, 4. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled.

Petek, 5. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Po naših krajih. Sobota, 6. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Za našo vas.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 990 Kc/sek.

Sobota, 29. 9.: 13.30 Pristanišča v lahki glasbi — 14.40 Pojejo Polonca Lesjak in duo s kvartnera — 16.00 Junaki športa — 18.30 Skladbe julijskih avtorjev — 19.15 Tržaški obiski — 20.40 Zbor iz Proseka-Kantavla.

Nedelja, 30. 9.: Od nedelje do nedelje — 11.30 Oddaja za najmlajše — 12.30 Glasba po željah — 18.00 Tvoronica sanj — 21.00 Iz slovenske folklorne Pratikla.

Ponedeljek, 1. 10.: 11.45 Vrtiljak — 18.30 Glasba in glasbeniki v anekdotah — 20.30 Lodovico Rocca: Gora Ivnor, opera v 3. dejanjih.

Kupim gradbeno zemljišče v bližini ceste Celovec-Borovlje ali Celovec —Kofmara vas. Ponudbe na upravo lista.

Pincgavski sejem v Feldkirchenu

Pincgavska rejska zveza za Koroško in Vzhodno Tirolsko bo v petek, dne 5. oktobra 1962, ob 9.30 uri priredila v Feldkirchenu četrti letošnji jesenski sejem. Na sejem bodo postavili 80 bikov in 60 visoko brejih krav.

Za nadomestitev zaradi tbc in bangove boleznj prodane govedj, prispeva po obstoječih predpisih deželna kmetijska zbornica 500 šilingov kot nakupno pomoč.

Ko postajajo večeri daljši priporočamo izbrano daljše branje

- Dostojevski: **Besi**, roman 913 str. pl. 102.- šil.
- Dostojevski: **Idiot**, roman 814 str. pl. 100.- šil.
- Maksim Gorki: **Trije ljudje**, 346 str. pl. 36.- šil.
- Tolstoj: **Peter veliki**, dva dela 835 str. pl. 55.- šil.
- Tolstoj: **Vstajenje**, svetovni roman, 496 str. ppl. 82.- šil.
- Puškin: **Povesti**, 348 str. pl. 25.- šil.
- Puškin: **Pesnitve**, pravljice 288 str. pl. 53.- šil.
- Mimi Malenšek: **Daj mi roko, pomlad**, roman 252 str. 36.- šil.
- Juš Kozak: **Miske**, novele 429 str. pl. 69.- šil.
- Janez Gradišnik: **Ura spomina**, novele 309 str. ppl. 50.- šil.
- Josip Jurčič: **Rokovnjači**, historični roman 202 str. 15.- šil.
- Miško Kranjec: **Majhne so te stvari**, novele 483 str. 20.- šil.

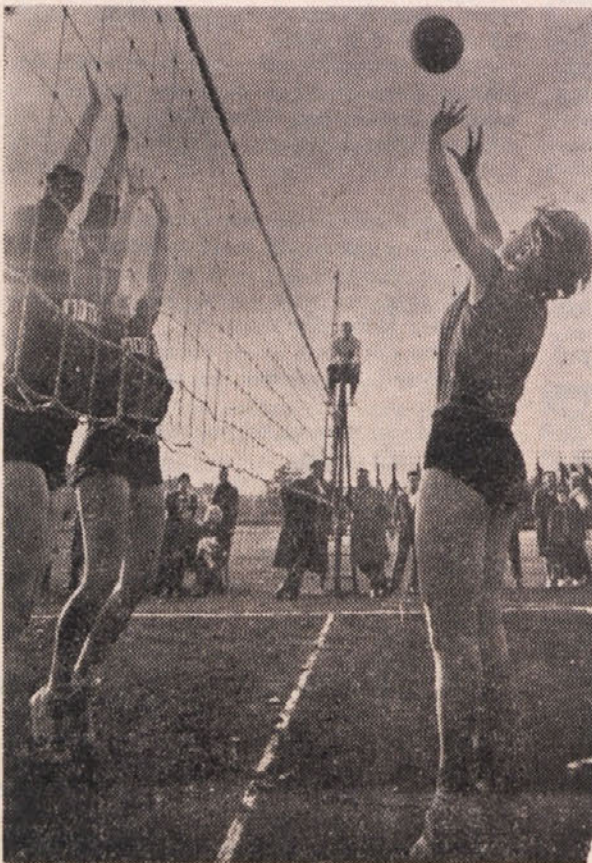
„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

OBISK TRŽISKIH TELOVADCEV IN ŠPORTNIKOV V ŠT. JANŽU

Minulo nedeljo so bili telovadci in športniki iz Križ pri Tržiču na obisku v Št. Janžu v Rožu in v Svečah. Dopoldan so se v namiznem tenisu pomerili s Št. Jančani, v šahu pa s Svečani. Gostje s Tržiča niso imeli sreče ne v Svečah in ne v Št. Janžu. Pri šahu so v Svečah položili orožje pred domačini, ki so zmagali s 4,5 : 3,5, v namiznem tenisu v Št. Janžu pa so zgubili 6 : 3. Med domačini sta pokazala zelo lepo igro Mihej Hafner, ki je premagal vse tri svoje nasprotnike ter gimnazijec Martin Partl, ki si je osvojil 2 točki. Tretji od domačinov je bil Hanzej Gabriel, ki je enkrat zmagal, dvakrat pa zgubil.

Popoldan so nastopili telovadci s Križ. Vseh 14 mladih telovadcev je pokazalo odlične vaje na tleh in na bradlji. Zbrani gledalci so jim bili očitno hvaležni za nastop in so jim to pokazali s spontanim aplavzom po vsaki vaji.

Zvečer so se gostje iz Križ zadržali z Šentjančani na prijetnem družabnem večeru, kjer je zlasti trio Ahačič zbudil mnogo veselja.

Odbojka je šport, za katerega se navdušuje mladina predvsem na Vzhodu, dočim je pri nas ta izredno lepa igra le v povojih. Posebno rad igra odbojko nežni spol, ki zna — kakor vidimo na sliki — s posebno atraktivnostjo skrbeti za zabavo gledalcev.

Isto popoldne je šentjanško nogometno moštvo nastopilo proti moštvu iz St. Leonharda v Labotski dolini. Pri tem nastopu Šentjančanom ni šlo tako gladiko kot pri namiznem tenisu. Dokaz tega: zguba proti St. Leonhardu 2 : 7 (0 : 3).

ATLETI »TRIGLAVA« V BELJAKU

Na četrtem internacionalnem teku po parku v Beljaku so tudi letos po tradiciji nastopili atleti iz Kranja, ki so posamezno dosegli lepe uspehe, kot moštvo pa zasedli tretje mesto. Poleg Kranjčanov je kot gost tekmovala tudi ekipa iz Trsta, ki pa se ob močni konkurenci domačinov in gostov iz Kranja ni mogla uveljaviti. Zmago v skupini mladink je osvojila Ivanka Tolar (Kranj), pri članicah pa se je uveljavila njena klubska tovarišica Udovc. Moški atleti pa so zasedli le druga in tretja mesta. Na tekmovalju je zanesljivo zmagala domača ekipa ASKO, ki je nastopila z mladimi tekači, ki mnogo obetajo.

PRVI MEDNARODNI MOTOKROS POD LJUBELJEM

Pred 2. tedni je bil od Tržiča proti Ljubelju prvi mednarodni motokros, ki bo odslej nadomestil letne slovite motorne dirke na Ljubelju.

Motokros je športna panoga, kjer morajo tekmovalci z motornimi kolesi čez drn in strn premagati dolgo vrsto nelahkih ovir kot so vožnja navzgor in navzdol, skoki, ostri ovinki in druge ovire, ki stavijo do vozačev velike zahteve na znanju in korajži.

Na 1,5 km dolgi progi, ki je imela tudi 40 % vzpona, je tekmovalo 30 vozačev iz Avstrije in Jugoslavije. Zanimivo tekmovanje je gledalo nad 5.000 ljudi vzdolž proge, kjer so Jugoslovane očitno nadkrilovali avstrijski tekmovalci. Prvi labor te tekme si je osvojil Behrendt pred Joslom in Leitgebom (vsi Avstrija) ter pred Šostaričem in Bzikom (oba Hrvaška).

EVROPSKO PRVENSTVO V STAN-DARDNIH PLESIH V LJUBLJANI

Preteklo soboto je bilo v veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani izvedeno evropsko prvenstvo v standardnih plesih. Nastopili so plesalci iz Avstrije, Danske, Finske, Italije, Nizozemske, Švice, Zahodne Nemčije

in Jugoslavije. Okoli 2.500 gledalcev je z zanimanjem spremljalo tekmovalje, pri katerem je zmagal nizozemski par Heinz in Rita Hoehysen. Drugo mesto sta zasedla Werner in Rosemarie Fischer (Zahodna Nemčija), tretje pa Ernest Schweiger in Gerti Petritsch (Avstrija).

Nogomet:

ZMAGA DUNAJSKE, SALZBURŠKE IN CELOVSKE AUSTRIJE

V četrtem kolu državnega prvenstva so zmagale vse tri Avstrije: dunajska je premagala Schwechat, salzburska Športklub (!), celovška pa Simmering. Celovška Avstrija je to pot igrala odlično. Po tehnično zelo dobrih potezah, katerim ni bila kos izredno groba igra gostov iz Dunaja, si je moštvo celovške Avstrije osvojilo četrto točko in se dvignilo proti sredini prvenstvene lestvice na 9. mesto. Igra je končala 2 : 1 (1 : 1) za Avstrijo.

Razdelitev kolajn

na VII. šampionatu lahke atletike v Beogradu

	Zlilih	Srebrnih	Bronastih
Sovjetska zveza	13	6	16
Velika Britanija	5	3	6
Nemčija	4	11	8
Poljska	3	5	5
Italija	2	1	1
Francija	2	2	—
Madžarska	2	—	2
Finska	1	1	2
Romunija	1	2	—
Nizozemska	1	1	1
Belgija	1	1	—
Švedska	1	1	—
ČSSR	—	1	1
Jugoslavija	—	1	—
Švica	—	—	1

TELEVIZIJA

Dnevne oddaje: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.55 Kratko pred osmo — 20.00 Cas v sliki — 20.20 Mozaik kratkih filmov.

Sobota, 29. 9.: 19.05 Kaj bomo videli novega — 20.20 Poj z menoj, igraj z menoj.

Nedelja, 30. 9.: 13.30 Prenos iz Salzburga: mednarodni jahalni turnir — 17.00 Za mladino nad 14 let: ljudje od danes — 18.30 Svet mladine — 19.20 Spored prihajnjega tedna — 20.00 Wallenstein — 2. del.

Ponedeljek, 1. 10.: 19.00 Tečaj angleščine za storo in mlado — 19.30 Zabeleženo za vas — 20.35 Aktualni šport — 21.20 Cirkus Barney.

Torek, 2. 10.: 19.00 Tečaj angleščine za storo in mlado — 19.30 Televizijska kuhinja — 20.30 Papir in kuli, kviz — 21.15 Mednarodni visokošolski tedni v Alpachu.

Sreda, 3. 10.: 17.00 Za otroke čez 5 let: mi listamo po slikanici — 17.30 Za otroke nad 11 let — 19.00 Tečaj angleščine za storo in mlado — 20.25 Levinja Elsa — 21.00 Evrovizija iz Hamburga: Magiculum.

Četrtek, 4. 10.: 11.00 Za žalarje od 6. šolskega leta naprej — 19.00 Tečaj angleščine za storo in mlado — 19.30 Športni kaleidoskop — 20.30 Kje vas žuli čevlji, skrbni državljanov in politikov — 20.15 Življenje in pustolovščine Nikolasa Necklebija.

Petek, 5. 10.: 19.00 Tečaj angleščine za storo in mlado — 20.30 Šah smrti — 21.15 Crno na belem: Goethe — 21.55 Prenos od nemške televizije: Zunaj pred vratmi.

Jesensko sajenje sadnega drevja je boljši od vlgrednega!

Močna proti mrazu odporna drevesca in ribeze takoj dobavi drevesnica Marko Polcer, pošta Št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.